אונזער פּרעמיעס-רשימה זעה זייט 2

הײנט 10 זײטען

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פּרייז 15 גראָשען

נײער פאָלקסבלאַט

№ 107 | לאָדז, זונטאג כ״ג אייר תרצ״א | נײנטער יאהרגאנג | Łódź, Niedziela, 10 maja 1931 r. | № 107

דרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאווער 21, טעל. 71=224 — Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

בעזײטיגט די גרױסע געפאַהר

פון א בױ-קאַטאַסטראָפע אױף נאָוואָמיעיסקא גאַס

(י.ד.) דאָס פערהיטען פון אַ גרויסער בוי־קאַ־טאַסטראָפע אויף נאָוואָמיעיסקא 28 און 30 הערט ווייטער נישט אויף צו זיין דאָס געשפּרעך פון טאָג אין דער גאַנצער שטאָט. און ווירקליך איז אַ דאַנק אַ גליקליכען צופאַל וואָס די געפאַהר איז בעצייטענס בעמערקט געוואָרען און אַ דאַנק די ענערגישע פעראָרדנונג פון דער אַדמיניסטראַטיווער און ציווילער מאַכט פערהיטען געוואָרען פון אַ גרויס אומגליק, וואָס האָט געקענט פּאַסירען אין די גע־דיכט בעוואוינטע הייזער און אויסער די הייזער, וועלכע געפינען זיך אין סאַמע בעוועגליכסטען פונקט פון יודישען צענטער.

ווי אַזוי איז געקומען צו דער געפאַהר

די דערמאָהנטע הייזער אויף נאָוואָמיעיסקא 28 און 30 זענען אַלע הייזער וואָס געפינען זיך אויפ׳ן אָרט וואו ס׳איז אַמאָל אַדורכגעגאַנגען דאָס טייכעל „לודקאַ“. דאַן איז דאָס דאָזיגע אָרט פון דער „לודקאַ“ פערשיט געוואָרען און מ׳האָט דאָרט געבויט הייזער. דאָס ערשטע פון די דאָזיגע הייזער געהער צו אַ געוויסען ווראָבלעווסקי, דאָס צווייטע—צו גרושנער און בערנשטיין, ביידע גרויסע הייזער אין וועלכען ס׳האָבען געוואוינט ביז 100 לאָקאַטאָרען שפּאַרען זיך אָן אויף איין מיטעל־וואַנד. אַזוי פּראַקטיצירט זיך אין זעהר פיל לאָדזער הייזער, אָבער דאָ האָט עס אַרויסגערופען די דראָהענדע געפאַהר. די מיטעל־וואַנד („שטשיטאָוואַ“) איז שטאַרק בעשווערט געוואָרען און צוליב דעם ווייכען גרונד אויף וועלכען די וואַנד איז געשטאַנען האָט זי זיך אָנגעהויבען נאָכצוגעבען.

לויט די ווייטערדיגע אויספאָרשונגען האָבען אַרויסגעוויזען, איז געווען נאָך אַ סיבה וואָס האָט געבראַכט דערצו, אַז די מיטעל־וואַנד האָט אָנגעהויבען צו זינקען. אין הויף ב׳ 30 אויף נאָוואָמ. נעבען דער מיטעל – וואַנד געפינען זיך וויין־קעלערען לעצטענס האָבען זיך די וויין־קעלערען אַלץ פערגרע־סערט און די פירמע איז געצוואונגען געוואָרען דאָרט אַדורכצופיהרען פערשידענע טעכנישע אויס־בעסערונגען צו וועלכע מ׳האָט געמאַכט אויסגראָ־בונגען, דער זומפּיגער גרונט האָט זעהר לייכט נאָכגעגעבען און די בעלאַסטעטע מיטעל־וואַנד האָט אָנגעהויבען זינקען.

פערשטעהט זיך, אַז דאָס האָט מאָמענטאַל גע־ווירקט אויף די מויערען וואָס האָבען זיך אָנגע־לעהנט אויף דער זינקענדיקער וואַנד און דאָרט האָבען זיך געמאַכט שפּאַלטען, די איינוואוינער פון די העכערע שטאָקען האָבען שוין זייט אַ לענגערע צייט בעמערקט די דאָזיגע שפּאַלטען אין די מויערען, אָבער נישט זייענדיג קיין פאַכמענער, האָבען זיי נישט פערשטאַנען די גרויסע געפאַהר און נישט געלעגט קיין אַכט דערויף.

ערשט פערגאַנגענעם מיטוואָך, ווען די שפּאַל־טען האָבען אָנגעהויבען אָנצונעהמען אומגעהויערע פאָרמען, און מ׳האָט שוין געהערט די ווענד קרעכ־צען האָט מען זיך דעצידירט מיטצוטיילען יועגען דעם דער בוי־אָפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט.

דער לייטער פון דער בוי־אָפּטיילונג ביים מאַני סטראַט אינזש. פּאַוועל שפּער איז אָנגעקומען אויפ׳ן אָרט און נאָך אַ פּראָוויזאָרישער לוסטראַציע האָט ער פעסטגעשטעלט, אַז די געפאַהר איז זעהר נאָ־הענט, אַז ס׳קען קומען דערצו, אַז ביידע הייזער זאָלען איינפאַלען. בעגראַבענדיג היגטער זיך נישט נאָר די איינוואוינער פון דיזעלבע הייזער נאָר אויך אַלץ וואָס וועט זיך געפינען אויף דער ענגער גאַס און האָט אַלאַרמירט דעם מאַגיסטראַט און די שטע טישע סטאַראָסטווע.

דאָנערשטאָג 10 אַ זייגער אינדערפריה איז אויפ׳ן אָרט פון דער דראָהענדער געפאַהר אָנגעקומען אַ ספּעציעלע קאָמיסיע, וועלכע איז בעשטאַנען פון שטעטישען סטאַראָסטאַ דיכטאַלעוויטש, פּאָליציי־קאָמענדאַנט אינספּ. ניעדזשעלסקי, בוי־אינ־ספּעקטאָר פון מאַגיסטראַט אינזש. שפּער, און דער רעפּרעזענטאַנט פון דער וואָיעוואודזטווע אינזשיניער וואָזשניצקי.

די דאָזיגע קאָמיסיע האָט גענוי בעטראַכט דעם צושטאַנד פון דער בעדראָהטער וואַנד, פון אַלע וואוינונגען, וואָס געפינען זיך נעבען איהר, די פונ־דאַמענטען א.אַז.וו.

קופּאָן № 3

פון גרויסען

פּרעמיען-קאָנקורס

פון „נייעם פאָלקסבלאַט“

כדי זיך צו בעטייליגען אין פּרעמיען־קאָנקורס איז גענוג

צו צושטעלען בלויז 30 קופּאָנען

אַלס רעזולטאַט פון דער דאָזיגער אינספּעקציע איז בעשלאָסען געוואָרען

אַנצונעהמען די ענערגישסטע און ראַדיקאַלסטע שריט

כדי צו פערזיכערען די בעדראָהטע בנינים און אַנ־צוהויבען אַרבייטען, כדי צו פערפעסטיגען די פונ־דאַמענטען און איבערצובויען די מיטעל־וואַנד. די קאָמיסיע האָט פעסטגעשטעלט, אַז די שפּאַלטען אין די ווענד ווערען ברייטער און ס׳קען קומען דערצו אַז צוליב דער עפענטליכער זיכערקייט וועט מען דאַרפען אַפּרוימען די וואוינונגען פון ביידע הייזער, אויף דער צייט ווען ס׳וועלען דויערען די בוי־אַר־בייטען. מ׳האָט וועגען דעם צווויסען געגעבען די איינוואוינער פון די הייזער, אַז זיי זאָלען זיין גרייט אויב מ׳וועט עווענטועל בעפעהלען צו עוואַקואירען זיי.

צווישען די לאָקאַטאָרען פון די הייזער איז ענטשטאַנען די אמת׳ע בהלה. אין די פראָנט־געביי דעס געפינען זיך אַמייסטען געשעפטען, ס׳געפינען זיך אויך וואוינונגען אָבער ביידע צוזאַמען. מ׳קען זיך פאָרשטעלען די פּאַניק ווען אין פערלויף פון עטליכע שעה דאַרף מען צוזאַמענבעהמען דאָס אָנ־געהאָרעוועטע האָב־און־גוטס און געהען וואַנדערען,

(ווייטער זעה 8. זייט),

וואַהל-קאָמיטעט צו די קהלה=וואַהלען

פון דער האַנדווערקער-צענטראַלע אין לאָדז, פּאָלודניאָווא 4

הײנט, זונטאג, דעם 10-טען מאַי, פּינקטליך 8 אַ זייגער אין אָוועגד קומט פאָר אין אייגענעם לאָקאַל, פּאָלודניאָווא 4 א גרויסער

וואַהל=מיטינג

וועגען די איצטיגע קהלה-וואַלען

מיט רעדעס וועלען אַרויסטרעטען די ערשטע קאַנדידאַטען:

ראַטמאַן מ. פיין און פּרנס ר. האָפמאַן

איינטריט פריי! איינטריט פריי!

נאָך לאַנגע און שווערע ליידען איז געשטאָרבען אין עלטער פון 46 יאהר אונזער אונפערגעסליכער

נ״ע דוד מאַנעלא

די לויה קומט פאָר היינט, זונטאַג, דעם 10=טען מאַי 1931, פון שפּיטאל „אוניטאָס“ פּוסטאַ 19, 12 אַ זייגער בייטאָג, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפגעטרויערטע טאָכטער און פאַמיליע.

נאָך קורצע שווערע ליידען איז נעכטען, שבת קודש געשטאָרבען אין עלטער פון 66 יאהר אונזער לאַנגיעהריגער גבאי און מיטגליד

נ״ע יהושע פּיטער

צו דער לויה, וועלכע קומט פאָר היינט זונטאַג, דעם 10=טען מאַי ד. י. 12 א זייגער בייטאג פון טרויער-הויז זגערזשער 21, ווערן אַלע מיטגלידער געבעטען צו קומען אָפּגעבען דעם פערשטאָרבענעם דעם לעצטען כבוד.

מיר ווענדען זיך אויך צו די חברים גראַשער-הענדלער צו קומען אַנטיילנעמען אין דער לויה, כדי אָפּצוגעבען דעם פערשטאָרבענעם גבאי דעם לעצטען כבוד.

ועד החברה „באר היטב“ אלעקסאַנדריסקא 8.

רשימה

פון די פרעמיעס, וועלכע געהען אריין אין אונזער גרויסען

פריהלינגס-פרעמיען-קאנקורס

אין וועלכען עס קען זיך בעטייליגען יעדער לעזער פון „נייעם פאלקסבלאט"

נאכ'ן צושטעלען 30 קופאנעס

1 פאטעפאן

1 3-לאמפיגער Nora ראדיא-אפאראט
איינגעק. אין דער בעקאנטער פירמע Elektros-Radjo ,Śródm. 5, (פר. צעג. 26)

5 ראדיא-דעטעקטארען פון דער פירמע Elektros-Radjo

1 פאטאגראפישער אפאראט פון דער מארקע „Kodak"

4 פאר שיך 2 פאר דאמען-לעדער-שיך, 2 פאר זומער-דאמען-שיך
פון דער בעוואוסטער פירמע L. Friedland, Ceg. 15 (פריהער צעגעלנ. 51)

2 פאר דיוואניקעס)
2 טיש-דעקען) פון דער פירמע פ. פוטערמאן פיעטר. 26 טעל. 129-21

15 פרעמיעס צו 1/4 טוץ פאסט-פאטאגראפיעס
פון קונסט-פאט.-אטעליער „Parisien" פראנציסק. 30

4 מענער-היט פון דער פירמע ש. שווארצבערג, פיעטרקאווער 50

3 פוסבאלען

5 שפאציר-שטעקענס

2 דאמען-שירמס

4 דאמען-טארעבקעס פון דער פירמע Grabowiecki (פיעטריקאווער 59)

6 בעלעטריסטישע ביכער

10 גר. פלעשעל בלומען וואסער)
10 פר. צו 2 שטיק טואלעט-זייף) פון דער גוט בעקאנטער פערפומעריע י. דרוקער, זאוואדזקא 5

5 שאכטעל פודער

15 בילעטען צו 2 פערזאן אין קלאנג - פילם-טעאטער Capitol

5 בילדער (איינגערעהמט)

5 עלעקטרישע טאשען-לעמפלעך

די דאזיגע פרעמיעס וועלען ארויסגעגעבען ווערען אלע זוכי בגורל געצליר בחנם

לעזט דעם „נייעם פאלקסבלאט"

פערזוימט נישט אויסצושניידען די קופאנעס!!!

פרעצער אין JULJANóW און וואס גרע- ניצען זיך מיט מארישין III

אויף גינסטיגע בעדינגונגען צו פערקויפען.

ZARZĄD DOMINIUM JULJANÓW-MARYSIN III w ŁODZI, PIOTRKOWSKA 104, tel. 225-68 w godz. 10–1 i 4–8 w.

גענויע אינפארמאציעס אין

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז געכטען פון אונז אוועק-געריסען געווארען אין עלטער פון 50 יאהר אונזער ליבע מוטער

רבקה אשת המנוח ר' דוד ז"ל צענדארף

די לויה קומט פאר היינט, זונטאג, 12 א זייגער בייטאג אין אלעקסאנדער פון טרויער-הויז קילינסקיעגא 16, וועגען וואס עס טיילן מיט אין טרויער פערבליבענע זיהן און טעכטער

די משפחה צענדארף צום טויט פון זייער

מוטער

אונזער טיפסטען צער און טרייסט-געפילן

שמואל און שמעון בעלמער

נאך קורצע און שווערע ליידען איז געכטען געשטארבען אין עלטער פון 67 יאהר מיין ליבער מאן, אונזער ליבער פאטער, שוויגער-פאטער און גרויס-פאטער

נ"ע

משה אברהם בינקע

די לויה קומט פאר היינט, זונטאג, כ"ג אייר, 12 א זייגער מיטאג פון טרויער-הויז באלוטער מארק 8, וועגען וואס עס טיילן מיט אין גרויס צער די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע

אונדזער טיפסטען מיטגעפיל דריקען מיר אויס אונדזער פריינט און חברים צענדארף אין זייער גרויסן טרויער, צוליב דעם טויט פון זייער

מוטער

זייט געטרייסט! יעקב פערלמוטער און פרוי.

איך נעהם - אן -

צו שפינען

וואל און וויגאניע, אלערליי גארן צו צווירנען ווי אויך צו וועבען אויף קארט-שטוהל

Michal Kon Wierzbowa 15

Telefon 214-02.

פאלקס-אוניווערזיטעט

ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

היינט, זונטאג, דעם 10 מאי 8.30 אווענד קומט פאר אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, שרודמיעסקא 29 (פריהער צעגעלניאנא 4)

א פארלעזונג

א. ד. ט. „די היינטיגע יוגענד"

(אין ליכט פון וואסערמאנס בוך „עטצעל אנדערגאסט")

פרעלעגענט: ד"ר משה פריילידך. איינגאנג פריי

אלע, וואס האבען פרעטענזיעס

אין דער אנגעלעגענהייט פון

אביבי-פרידנזון — תל-אביב

דארפען זיך אין זייער אייגענעם אינטערעס מעלדען ביז'ן 15. מאי

צו יוסף ציטער, זאקאנסנא 40

ענטשולדיגונג און חרטה-ערקלערונג!

דערמיט בעט איך ענטשולדיגונג ביי ה' מרדכי מינץ (אלעקסאנדראווסקא 14) פאר די בעליידיגענדע אויסדרוקען, וואס כ'האב ארויסגעזאגט אין אנ'אויפגערעגטען צושטאנד און פערזיכער, אז אזעלכעס וועט זיך מעהר נישט ווידערהאלען.

גלייכצייטיג ערקלער איך אלע פרעטענזיעס צו ה' מרדכי מינץ פאר פולשטענדיג ליקווידירט,

מיט אכטונג

מעקלער איטשע גדאנסקי

וואלבארסקא 34.

2771

גראנד-פענסיאנאט אין פאדעמביע

(ביי מושין)

אונטער דער געניטער לייטונג פון ה. בייגעלמאן.

ווערט שוין געעפענט דעם 20-טען מאי

און עמפפעהלט זיך זיינע צאהלרייכע אנהענגער אויף דעם זומער-סעזאן

אינפארמאציעס: ביורא „סעקרעטאזש" לאדז, פעטריקאווער 18, טעל. 139-62 אדער אויפ'ן ארט, טעל. מושין 2.

2776

השבת אבדה

ס'איז פערלוירען געווארען א פארטפעל מיט פערשידענע דאקומענטען און א מיליטער-ביכעל, ארויסגעגעבען פון לאדזער P.K.U. אויפ'ן נאמען יצחק ראזענצווייג דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען אפצוגעבען געגען בעלוינונג פילסודסקיעגא 4 3 שטאק ראזענצווייג.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאכען מיר בעקאנט אלע מיטגלידער פון לאדזער פיש-סוחרים-פעראיין פאמארסקא 18, אז היינט, זונטאג, דעם 10-טען מאי ד. י. 11 א זייגער פארמיטאג קומט פאר אין פעראיינס-לאקאל פאמארסקא 18, צום ערשטען טערמין

די אלגעמיינע פערזאמלונג

פון די מיטגלידער מיט פאלגענדער טאג-ארדנונג:

1) גרינדונג פון א גמילת-חסדים-קאסע, 2) וואהלען פון א פערוואלטונג, 3) פערשידענעס.

בעמערקונג: אין פאל, ווען צום ערשטען טערמין וועט נישט זיין די נויטיגע צאהל מיטגלידער, וועט די זעלבע פערזאמלונג פארקומען דעמזעלבען טאג 6 א זייגער אווענד און וועט גילטיג זיין ביי יעדער צאהל מיטגלידער.

די פערוואלטונג

פון לאדזער פיש-סוחרים-פעראיין

פאמארסקא 18

2761

8-ונג, גאלדשמידען, זייגערמאכער און גראווירער

היינט, זונטאג, דעם 10-טען מאי ד. י. פינקטליך 6 א זייגער אווענד קומט פאר אין אייגענעם לאקאל פון צעך זאוואדזקא 4

די אלגעמיינע פערזאמלונג

אונטער דער אויפזיכט פון דער מאכט מיט פאלגענדער טאג-ארדנונג:

1) וואהלען פון א סמארשע און 2 פאדסטארשעס און א פערוואלטונג מיט דער בעטייליגונג פון דער מאכט

די פערוואלטונג

בעמערקונג: אלע בעלי-מלאכות פון די אויבענערמאהנטע בראנזשעס דארפען פינקטליך צו קומען.

די וויכטיגע סיים-סעסיע

פאליטישע און קרימינעלע אמנעסטיע. — הנחות אין זונטאג-רוה. — פארשלאגען פון יודישע דעפוטאטען

ווארשא, 9. (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט). אין צוזאמענהאנג מיט דער סיים-סעסיע האבען זיך ווידער פערשפרייט קלאנגען, אז די רעגירונג גרייט צו א טיילווייזע אמנעסטיע פאר פאליטישע און קרימינעלע פערברעכער.

די יודישע דעפוטאטען גרייטען אויך צו א רייע פארשלאגען וועגען דער קאטאסטראפאלער לאגע פון דער יודישער בעפעלקערונג.

ווארשא, 9. (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט). אין די רעגירונגס-קרייזען ווערט איצט אויסגעארבייט א נייע געזעץ וואס רעגולירט די האנדעלס-שעה'. דער פראיעקט פון דעם נייעם געזעץ זאל שוין אריינגעטראגען ווערען אויף דער נאהענסטער סעסיע פון סיים.

לויט דעם נייעם פראיעקט זאל געמאכט ווערען פערשידענע הנחות ביים האנדלען זונטאג. ס'וועלען אויך ערלויבט ווערען פערשידענע קאטעגאריעס געוועלבער אויפצוהאלטען די געוועלבער אויך אין די אוונט-שעה'.

ווארשא, 9. (טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט). ס'איז שוין ענדגילטיג בעשלאסען געווארען אז די נייע דינסט-פראגמאטיק פאר מלוכה-בעאמטע וואס איז אויסגעארבייט געווארען דורכ'ן וויצע-פרעמיער פיעראצקי וועט אריינגעטראגען ווערען אויף דער נאהענסטער סעסיע פון סיים.

די פראגמאטיק איז זעהר א שטרענגע, ס'ווערען אפגעשאפט די דיסציפלינאר-קאמיסיעס און יעדער בעאמטער וועט זיין אפהענגיג נאר פון זיין העכערער מאכט, אויב א בעאמטער וועט אין פערלויף פון 1 יאהר בעקומען 2 פארווארפען פון א העכערען בעאמטען וועט ער בעזייטיגט ווערען פון פאסטען.

יודישער טאטע דערשיסט זיין 2-יעהריג יונגעלע

און בעגעהט דאן זעלבסטמארד

ווארשא 9 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט אין דערפריה האט זיך אויף לעשנא 74 אפגעשפילט א מוראדיגע טראגעדיע, אין דעם הויז האט א שאכטעל פאבריק דער יוד בראניסלאוו האלפערסאן 30 יאהר אלט, זיינע געשעפטען זענען לעצטענס זעהר שלעכט געגאנגען און ער האט בעשלאסען זיך צו נעמען דאס לעבען.

אויסנוצענדיג דעם מאמענט, ווען זיין פרוי איז נישט געווען אין דערהיים, האט האלפערסאן גענומען זיין 2-יעהריג יונגעלע און איז אוועק דערמיט אין דער פאבריק, מיט זיין רעוואלווער האט ער צוערשט דערשאסען דאס קינד און דאן אליין בעגאנגען זעלבסטמארד. די ביידע טויטע קערפערס האט מען געפינען ערשט היינט אין דערפריה. דער שרעקליכער מערדער און זעלבסטמערדער האט איבערגעלאזען א בריף, אז ער האט דאס קינד אזוי שטארק ליב געהאט און דעריבער געמוזט מיטנעהמען מיט זיך.

דאס כלומרשטע נאכט-לעגער-הויז

א נעסט פון האנדעל מיט לעבעדיגע סחורה

ווארשא, 9. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). אין ווארשא איז ענטדעקט געווארען א הימעלשרייענדע געשיכטע. ס'האנדעלט זיך, וועגען צווינגען צו אויסגעלאסענקייט מיידלעך וואס זענען געקומען קיין ווארשא זוכע ארבייט.

דער שרעקליכער פרויען-האנדעל איז פארגעקומען אויף פאלגענדען אופן: א געוויסע פאלקאווסקא איז געשטאנען אויפ'ן וואקזאל און זיך פארגעשטעלט אלס מיטגליד פון דער „באהן-הויף-מיסיע", וועלכע דארף זיך פערנעהמען מיט איינזאמע מיידלעך, וואס קומען קיין ווארשא, כדי זיי זאלען נישט אריינפאלען אין די הענד פון פרויען-הענדלער די דאזיגע פאלקאווסקא האט די אנגעקומענע מיידלעך געשיקט אין כלומרשטען נאכט-לעגער-הויז פון דער „באהן-הויף-מיסיע". אין דער אמת'ן זענען די אדרעסען וואס די פאלקאווסקא האט אנגעגעבען די מיידלעך געווען פרעהליכע הייזלעך און פון דארט זענען אלע מיידלעך שוין נישט ארויס אומשולדיג. אזעלכע אדרעסען זענען שוין ענטדעקט געווארען. די אויספארשונג בעהמט אן אבריי טען פערנעהם, אין דער אפערע ווערען פערמישט וואסאמאל מעהר מענשען, צווישען זיי אויך א געוויסער וואיטשעכאווסקי פון קרוטשע 15 און א פרוי פון א געוויזענעם אויספארשונגס-ריכטער קראסנאפאלסקא פון האזשא 5.

דעפ. ניעדזשאלקאווסקי פערלוירען דעם סיים-מאנדאט

דאס העכסטע געריכט האט מבטל געמאכט די וואהלען אין פלאצקער קרייז

ווארשא, 9 (ווו) דאס העכסטע געריכט האט היינט בעטראכט דעם פראטעסט געגען די וואהלען צום סיים און סענאט פון קרייז 9 (פלאצק שערפץ, רופין, פלאנסק), דער פראטעסט איז אריינגעטראגען געווארען דורך די ענדעקעס און איז אונטערשטיצט געווארען דורך אדוו. נאוואדווארסקי.

דאס העכסטע געריכט האט אנערקענט דעם פראטעסט אלס בעגרינדעט און בעשלאסען צו פסלען די וואהלען אין דעם דערמאהנטען קרייז און וועגען דעם בעשלוס מיטצוטיילען דעם אינערן מינ סטעריום, כדי אדורכצופיהרען נייע וואהלען, די מאנדאטען האבען פערלוירען 5 דעפוטאטען: ביאלאסקורסקי (פויערים-ריכטונג), וו. קאמפשינ (פ.ס.ב.), ניעדזשאלקאווסקי (פ.ס.ב.), פאמיאנאווסקי (ב. ב.).

דער פראטעסט געגען דער גילטיגקייט פון די וואהלען אין לאדזער קרייז איז דורכ'ן העכסטען געריכט אפגעווארפען געווארען.

HEMOGEN KLAWE

naśladują, jednak tylko oryginalny z firmą Klawe leczy

Osłabienie, Wycienczenie, Nerwy

15-פראצענטיגע לוין-רעדוקציע

איז נישט חל אויף מיליטער

ווארשא, 9. (טעלעפאניש.) דאס קריגס-מיניסטעריום האט פערעפענטליכט א בעפעהל, אז די 15-פראצענטיגע רעדוקציע פון די בעאמטען-פענסיעס איז נישט חל אויף די פראפעסיאנעלע מיליטער-לייט.

אינטערוויאו מיט דעפ. יצחק גרינבוים

וועגען אקטועלע ציוניסטישע ענינים

ווארשא, 9. (יט"א טעלעפאניש). יצחק גרינבוים האט געגעבען אנ'אינטערוויאו דעם פארשטעהער פון יט"א וועגען א רייהע פראגען בנוגע די אונטערהאנדלונגען פון דער ענגלישער רעגירונג מיט דער יודישער אגענץ.

גרינבוים האט דערקלעהרט, אז די ענגלישע רעגירונג דארף אפגעבען א שריפטליכען פלאן, פון דער ארבייט פאר דער ענטוויקלונג פון א"י, י"ב די אונטערהאנדלונגען וועלען זיך גאר בקרוב בעגייען.

גרינבוים האט בעגרינדעט די שטעלונג פון די ראדיקאלע ציוניסטען וועלכע זענען פאר די ווייטערדיגע אונטערהאנדלונגען מיט דער רעגירונג און פארוואס זיי זענען געגען דער שטעלונג פון די רעוויזיאניסטען.

גרינבוים האט אויך ערקלערט, אז אויף דער פערזאמלונג אין פאריז האט ער נישט פערגליכען די רעוויזיאניסטען מיט קאמוניסטען און בונדיסטען. פאקטיש איז געווען אזוי: די רעוויזיאניסטען האבען די גאנצע צייט געמאכט צווישענרופען און געשטערט זיין רעדע. ער האט זיך דאן אנגערופען, אז נאר קאמוניסטען און בונדיסטען דערלויבען זיך אויף אזא אופן צו שטערען א ציוניסטישען רעדנער. פון דעם האבען זיך די רעוויזיאניסטען בעליידיגט.

דער פראצעס פון ד"ר בודזשינסקא-טיליצקא

וועגען דער דעמאנסטראציע פון „צענטראלעוו"

ווארשא, 9. (טעלעפאניש). נעכטען 10 אין דער פריה האט זיך אין קרייז-געריכט אנגעהויבען דער פראצעס פון דער בעקאנטער פעפעסישער טוערין ד"ר בודזשינסקא-טיליצקא.

ווי בעקאנט איז זי געווען איינע פון די בעשולדיגטע אין גרויסען פראצעס וועגען די בלוטיגע געשעהענישען אין די אויזאוואר אל"ין, דעם 14 סעפטעמבער 1930.

צוליב איהר שווערער קראנקהייט אין צוזאמענהאנג מיט'ן טראגישען טויט פון אדוואקאט קארנפעלד אין געריכטס-זאל איז איהר פראצעס אויסגעטיילט געווארען.

בודזשינסקא-טיליצקא ווערט בעשולדיגט אין האלטען אנ'אנטי מלוכהשע רעדע אויפ'ן צענטראלעוו-מיטינג אין יענעם טאג אין שווייצער-טאל און אז זי איז געווען איינע פון די ארגאניזאטארען פון דער נישט-דערלויבטער דעמאנסטראציע. וואס האט זיך פארמירט נאכ'ן מיטינג.

דער טרויעריג-בעריהמט געווארענער פראוואקאטאר איז בכלל דאס מאל נישט ארויסגערופען געווארען, נישט געקוקט דערויף, וואס אין ערשטען פראצעס, איז ער געווען דער הויפט-זייל פון דער בעשולדיגונג.

צווישען די עטליכע נייע עדות פון דער פערטיידיגונג ציהט אויף זיך די הויפט-אויפמערקזאמקייט די 75 יעהריגע שריפטשטעלערין סעציליא וואלעווסקא, א לאנג-יאהריגע פריינדין פון דער בעשולדיגטער נאך פון די קינדער-יאהרען.

דעם פארזיץ פיהרט ריכטער ריקאטשעווסקי, זיינע בייזיצער זענען די ריכטער לאוטער און לעשטשינסקי.

אלס בעשולדיגטער טרעט ארויס פראקוראר קאוואטשאק, דער זעלביגער וואס אין פריהערדיגען פראצעס.

אלס פערטיידיגער טרעטען ארויס די אדוואקאטען דודזשינסקי און סטערליגג.

נאכ'ן פארלעזען דעם בעשולדיגונגס-אקט האט די אנגעקלאגטע געגעבען דערקלערונגען וואס האבען געדויערט א שעה צייט, זי אנערקענט זיך נישט פאר שולדיג.

דער צענטראלעוו-מיטינג אין שווייצער-טאל, איז געווען א פארוואל-מיטינג, גייענדיג צום מיטינג האט זי אפילו נישט געוואוסט אז איהר וועט אויסקומען דארט ארויסצוטרעטען, ווייל אלס רעדנערין אין נאמען פון די פרויען האט געזאלט רעדען די סענאטארין קלושינסקא.

נאכ'ן שליסען דעם מיטינג איז זי דורך א גרופע פרויען איינגעלאדען געווארען צו בעטייליגען זיך אין צוג. וואס די פרויען האבען פארמירט מיט'ן ציל אפצופיהרען די פאהן אויף ווארעצקא גאס אין לאקאל פון „ראבאטניק".

נאך א גאנצע רייה פראגען, וואס די צדדים האבען געשטעלט דער אנגעקלאגטער איז מען צוגעטרעטען צום עדות-פערהער.

צום אנהויב זענען פערהערט געווארען עטליכע עדות פון דער פערטיידיגונג.

דער וויצע-פרעזעס פון שטאט-ראט דער ענדעק אדוואקאט ווילטשינסקי, כאראקטעריזירט די טעטיגקייט פון בודזינסקא-טיליצקא אין שטאט-ראט, ער לויבט מיט די ווארימסטע ווערטער איהר אונערמידליכער ארבייט אויפ'ן געביט פון שפיטאלוועזען, שוץ פאר מוטערס, און קינדער, היגיענע און בכלל סאציאלע שוץ.

די שריפטשטעלערין וואלעווסקא גיט א בעגייסטערטע שילדערונג פון דער אנגעקלאגטערס טעטיגקייט אין משך פון פיל צעהנדליגער יאהרען.

בעת'ן פערהער פון געוועזענעם שעף פון זיכער הייטס-אמט, קאוועצקי איז געקומען צו א רייה אינצידענטען צווישען די פערטיידיגער און פארזיצער ריקאטשעווסקי.

דאס מאל האט קאוועצקי געענדערט זיינע דערקלערונגען, ער פערזיכערט אז נאך איידער דער צוג האט זיך אנגעהויבען האט מען איהם שוין טעלעפאניש מודיע געווען, אז טיליצקא פיהרט אן מיט'ן צוג מ'האט איהם אויך צווויסען געגעבען, אז די איז ארויסגעטראטען מיט זייער א שארפער רעדע אין שווייצער-טאל געגען מארשאל פילסודסקי, איך — זאגט ער — בין געווען איבערראשט, דאס איז פאר מיר געווען אומפערשטענדליך.

וועגען דעם מיטינג אין שווייצער-טאל זאגט דער עדות אז דאסס האט געזאלט זיין א פרוב אדורכצופיהרען א מלוכה-איבערקעהרעניש".

מצד דער בעשולדיגונג זענען אויסגעהערט געווארען די עדות קאמיסאר טשעניאווסקי, קאמיסאר באנקא גיט וועגען א רייה זאכען גאנץ אנדערע, סתירותדיגע ערקלערונגען צ ודי, וואס ער האט געגעבען אין ערשטען פראצעס.

דער אורטייל וועט ארויסגעטראגען ווערען מאנטאג.

פון ווארשא ביז ניו-יארק

אפקלאנגען וועגען שליסען אין ווילנע דעם יודישען לעהרערסעמינאר און די פרוג-שול

ניו-יארק, 9 (י.ט.א. טעלעגראפיש) די ידיעה וועגען שליסען דעם יודישען לעהרער-סעמינאר און די יודישע פרוג-שול אין ווילנע האט אין די היגע יודישע קרייזען ארויסגערופען א גרויסע פערביטערונג.

ווי יט"א דערוויסט זיך, זאל זיך דער פוילישער אמבאסאדאר אין וואשינגטאן האבען געווענדעט מיט אנ'אנפראגע צו זיין רעגירונג אין ווארשא וועגען דעם ענין.

ווילנע, 9. (יט"א טעלעגראפיש) היינט איז דא פארגעקומען א גרויסע פערזאמלונג פון דער פוילישער אינטעליגענץ, אויף וועלכער ס'איז אויסגעדריקט געווארען די איבערצייגונג, אז מיט'ן שליסען דעם סעמינאר איז געטון געווארען א גרויסע עוולה דער יודישער בעפעלקערונג.

צו אלע יודישע טישלער, שניצייר און דרעקסלער-מייסטער אין לאדז

(קאמוניקאט)

אין צוזאמענהאנג מיטן קאמוניקאט פון טישלער-צעך בזשעזשינער 7 וואס איז געווען געדריקט אין „נייעם פאלקסבלאט נ' 106 פון פרייטאג ד. 8|5 ד. י. ערקלערען מיר אז ביז'ן היינטיגען טאג האט זיך צו אונז דער אויבענדערמאנטער צעך נישט געווענדען וועגען וועלכער ס'איז אקציע. במילא האבען זיי פון אונז קיין ענטפער נישט געקענט בעקומען. מיר בעטראכטען דעריבער דעם קאמוניקאט פאר א וואהל-מאנעוור, אין וועלכען ס'איז קיין איין ווארט אמת נישט פערהאן. מיר מאכען דעריבער אויפמערקזאם די יודישע בעלי-מלאכות פון דער האלץ בראנזשע זיי זאלען זיך נישט לאזען אריינציהען אין קיין שום שקרימדיגע מאכינאציעס.

די פערוואלטונג

פון טישלער- און דרעקסלער-צעך, פאלודניאווא 4

DR. MED.

Haltrecht

ספעצ.-ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנקה., נעמט אן פון 8 – 10 פריה, און פון 6 ביז 8.30 אוו. זונטאג פון 9 ביז 12 מיטאג.

פיעטריקאווער 10

נעמט אן אין לעטשניצע סאניטאס Śródmiejska 8 פון 12³⁰ ביז 1³⁰ נאכמ.

הילפס-פעראיין „תומכי אורחים"

היינט זונטאג, דעם 10 מאי, 6 א זייגער נאכמיטאג קומט פאר אין פעראיינס-לאקאל פאמארסקא 18, די יעהרליכע

גענעראל-פערזאמלונג

מיט פאלגענדער טאג-ארדנונג: 1) ערעפנונג, 2) וואהל פון א פארזיצענדען און אסעסארען, 3) פארלעזען דעם פראטאקאל פון דער לעצטער גענעראל-פערזאמלונג, 4) בעריכט פון דער טעטיגקייט, 5) בעריכט פון דער רעוו.-קאמיסיע, 6) וואהלען פון א פערוואלטונג און רעוו.-קאמיסיע, 7) בעשטעטיגען דעם בודזשעט אויף 1931/32, 8) פרייע פארשלאגען.

בעמערקונג: לויט פאראגר. 2 פ. 19 פון די סטאטוטען, ווען ס'וועט נישט קומען די געהעריגע צאהל מיטגלידער צום 1-טען טערמין, אזוי קומט די פערזאמלונג פאר הײנט זונטאג, 6 אזייגער צום 2-טען טערמין און וועט זיין גילטיג בײ יעדער צאהל מיטגלידער. לויט פאראגר. 17b און פ. 3, פונקט 19 פון די סטאטוטען, וועלען קענען אנטיילנעהמען אין דער פערזאמלונג נור די יעניגע מיטגלידער, וועלכע האבען בעצאהלט מיטגלידס-ביטראג ביז'ן 30/4 ד.י. אינקל.

די פערוואלטונג פון „תומכי אורחים".

„נייער פאלקסבלאט“

לאדז. 10 מאי 1931

לאדז. 10 מאי 1931

אנ'אמת ווארט
פון א פרעזידענט

א וועלט קרעכצט, א וועלט געהט אונטער, מענשען געהען ארום אהן ארבייט, פון פערשידענע זייטען לעגט מען פאר מיטעל ווי אזוי פטור צו ווערען פון דעם אומגליק, וואס הייסט קריזיס, מען לעגט פאר פערשידענע באבסקע רפואות, אייבער האלט, אז עס דארף ווערען א זול אויף דער וועלט, דער צווייטער מיינט, אז די ישועה וועט קומען ווען עס וועט ווערען א יקרות, אזוי דרעהט מען זיך אין קרייז און מען זעהט נישט קיין אויסוועג. צי איז עס טאקע אזא גרויסער סוד? צי ווייסט טאקע קיינער נישט די סיבה פון קריזיס און מיט וואס מען וואלט איהם קענען בעזייטיגען? וואהרשיינליך ווייסען אלע דעם סוד, ווייל עס איז דאך א סוד פאר גאנץ בראד. נאר מען האט מורא עס צו ברענגען פאר'ן מויל. מען האט מורא פאר'ן אייגענעם און פאר'ן פרעמדען, אבער א פרעזידענט מעג זיך אמאל ערלויבען זאגען אזא אמת, וואס קיין געוועהנליכער בשר ודם קען זיך עס נישט ערלויבען, בפרט אז מען איז א פרעזידענט אין אמעריקא, מעג מען זיך אדוואי ערלויבען דעם לוקסוס.

אין וואשינגטאן, אין דער הויפטשטאט פון אמעריקא איז איצט פארגעקומען אן אינטערנאציאנאלער קאנגרעס פון די האנדעלס-קאמערען, אין דעם קאנגרעס וואס איז שוין דער פירטער פון דעם מין, בעטייליגען זיך די גרעסטע פינאנסיסטען פון גאר דער וועלט. עס פערשטעהט זיך, אז אזא קאנגרעס וואס קומט פאר היינט, מוז רעדען וועגען קריזיס, וואס הערשט אין דער וועלט און די מיטעל, וואס קענען בענוצט ווערען אום פון איהם פטור צו ווערען, אויף דער אינטערעסאנטער און וויכטיגער טעמע, האט דער פרעזידענט הובער געהאלטען א רעדע, אין וועלכער ער האט אנגעוויזען, אז מיט'ן קריזיס האלט עס זעהר שלעכט, אז ער האט ארומגענומען לענדער, וועלכע האבען קיינמאל פון קיין נויט נישט געוואוסט. וואס זשע איז די סיבה פון דעם קריזיס?

אויף דער פראגע האט דער פרעזידענט קיין דירעקטע תשובה נישט געגעבען, ער האט אבער אנגעוויזען, אז די לאסט פון די שטייערען איז אין דער וועלט געוואלדיגע געוואקסען, אז היינט גיט מען אויס העכער פינף מיליארד דאלאר א יאהר אויף בעוואפנונג, אז די הוצאה איז נאכ'ן קריג געשטיגען מיט זיבעציג פראצענט, פינף מיט א האלבען מיליאן מענשען שטעהען היינט אונטער געוועהר, מען רעדט כסדר וועגען ענטוואפנונג, אבער מען האט אייגער צום צווייטען נישט קיין צוטרוי. אייבער האט מורא פאר'ן צווייטען און דערפאר געהען מיר אלץ בארג אראפ מיר זינקען אלץ מעהר אין חובות, די שטייערען שטייגען און די בעפעלקערונג ווערט פעראָרימט.

אט דאס איז דער איינפאכער אמת, וואס פרעזידענט הובער האט ארויסגעזאגט אויף דעם קאנגרעס, קיין צווייטע אמעריקא האט ער אונז נישט ענטדעקט. יעדער פון אונז האט געוואוסט פאר וואס דער שוך קוועטשט, יעדער האט געפיהלט אויף דער אייגענער הויט, פאר וואס עס ווערט פון טאג צו טאג ערגער. עס איז אן איינפאכער חשבון, אויב די הוצאה איז געשטיגען אויף זיבעציג פראצענט, מוז מען דאך עס ערגיץ בעקומען און אזוי ווי קיין נייע קוואלען פון פרנסה איז נישטא, מוז מען אלץ מעהר פעראָרימט ווערען, דער פרעזידענט האט דא געזאגט א גרויסען אמת, עס איז נאך אבער נישט דער גאנצער אמת.

שטעלען מיר זיך פאר, ווען די מלוכות פערשטענדיגען זיך, יא, ווען זיי הויבען אן געטרויען איינער דעם צווייטען ווען די ארמעיען ווערען פערקלענערט, די בעוואפנונג הערט אויף, צי וואלט דאמאלט דער קריזיס [illegible] געהערט? שטעלען מיר זיך פאר, ווען די פינף א האלב מיליאן געזונטע, יונגע מענשען זענען נישט אריינגעצויגען אין מיליטער ווען די אמוניציע-פאבריקען ארבייטען נישט פאר דער ארמעי, צי וואלט דעמאלט די ארבייטסלאזיגקייט געווען ווייניגער? דאכט זיך, אז דעמאלט וואלט דער קריזיס געווען נאך גרעסער. קודם כל וואלטען צוגעקומען א פינף מיליאן מענשען, וואס זוכען בעשעפטיגונג, אויסער דעם וואלטען פון די פאבריקען, וואס ארבייטען היינט פאר'ן מיליטער, אויך בעפרייט געווארען מיליאנען ארבייטער, אין דער ערשטער צייט וואלט דער קריזיס זיך געוויס געשטארקט און די וועלט וואלט נאך מעהר געקרעכצט.

מען זעהט, אז די מטבעה האט אויך א צווייטע זייט, אז ביי די היינטיגע פערהעלטנישען, איז די ארמעי א גרויסער קליענט, און מען וואלט זיך שווער געקענט אהן איהם בעגעהן, ווייניגסטענס אין דער ערשטער צייט, דער פרעזידענט האט טאקע געזאגט אנ'אמת ווארט. עס איז אבער נישט דאס לעצטע ווארט, עס מוז נאך פיל געטון ווערען אום צוצופאסען אונזער ווירטשאפט צו א מצב פון פאציפיזם, ביז דעמאלט בלייבט דאס פראבלעם נישט פערענטפערט.

ש. י. סטופניצקי.

DR. MED.

L. Pikielny

אוראלאג

ספעציאל-ארצט פאר נירן, בלאז און אורין-קראנקה.

NAWROT 8, tel. 2,19-90

נעמט אן פון 4–7 אווענד.

מיט יודישע שולען מאכט מען נישט קיין צערעמאניעס
דאס זענען דאך „שולען פון די מינדערהייטען“

די ווילנער שול-מאכט האט ארויסגעגעבען א גזירה, וואס דארף אויפ'ן שווערסטען אופן טרעפען די שעהנסטע יודישע קולטורעלע שאפונג: עס ווערען פערמאכט די אכטקלאסיגע שול אויפ'ן נאמען פון ש. פרוג און די יודישע לעהרער-סעמינאריע אין ווילנע. די גזירה האט ארויסגערופען א באטיירליכע עמפערונג אין דער יודישער געזעלשאפט און עס איז כדאי צו פערנאטירען דעם זעלטענעם פאקט, אז געגען דעם ווילקיר פון די ווילנער שול-פערוואלטער טרעט ארויס אויך א פוילישע צייטונג. אין „ראבאטניק“ לייענען מיר וועגען דעם ענין:

„מען דארף בעמערקען, אז די שול אויפ'ן נאמען פון ש. פרוג עקזיסטירט שוין זייט 23 יאהר, און איז די גרעסטע יודישע שול אין ווילנע, זי צעהלט 11 אפטיילונגען מיט 450 שילער. זי איז נישט איינמאל וויזיטירט געווארען דורך פארשטעהער פון קוראטאריום מיט א גינסטיגען רעזולטאט. אויך דאס יאהר איז געווען א וויזיטאציע און דער וויזיטאטאר האט אויסגעדריקט זיין צופרידענהייט מיט די ארבייטען פון דער שולע, ווי א דונער פון העלען הימעל האט דעריבער געטראפען די ידיעה, אז די שולע ווערט פערמאכט כלומרשט פאר אנטימלוכהשע פראפאגאנדע, קיין שום בעווייזען האט אבער דאס קוראטאריום נישט צוגעשטעלט.

די יודישע לעהרער סעמינאריע עקזיסטירט זייט דעם יאהר 1921. דעם פינפיאהריגען קורס אין דער סעמינאריע האבען ביז איצט געענדיגט 102 שילער, וועלכע האבען בעקומען ארבייטען אין די יודישע וועלטליכע שולען, מיטהעלפענדיג בעדייטענד צו הויבען דעם מצב פון די דאזיגע שולען.

עס איז כאראקטעריסטיש, שרייבט ווייטער דער „ראבאטניק“, וואס די פעראָרדנונג איז ערשינען גראד אין דער צייט, ווען אלס קוראטאר איז אין ווילנע דער ה' שעלאנגאווסקי, וועלכער איז בעקאנט מיט זיין אייפערדיגקייט אין בעקעמפען דאס שול-וועזען פון די נאציאנאלע מינדערהייטען פון דער פעראָרדנונג וואלט מען געקאנט דרינגען, אז די לייטונג און דער פעדאגאגישער ראט פון דער שולע און פון דעם סעמינאריום זענען פעראנטווארטליך פאר די פאליטישע איבערצייגונגען פון די שילער, אז זיי וואלטען געדארפט לויט דעם מוסטער פון די צארישע פעדאגאגען און שול-לייטערס זיך פערנעהמען מיט נאכשפירען די שילער, א מאדנע זאך, וואס די מאכט האט נאך ביז איצט קיינמאל נישט פערמאכען קיין מלוכהשע לערן-אנשטאלט, ווען מען האט די שילער פון אזא אנשטאלט ארעסטירט אדער אפילו פעראורטיילט פאר אזוי גערופענער אנטי-מלוכהשער טעטיגקייט. דאגעגען אין דער בעציהונג צום שול-וועזען פון די מינדערהייטען איז גענוג א געוועהנליכע מסירה, אדער א פערדאכט, אז אויף דער שול זאל פאלען די שווערע שטראף אין דער פארם פון פערמאכען די שולע.

די גזירה אויף די יודישע שולען אין ווילנע האט, ווי בעקאנט ארויסגערופען א קאלאסאלע אויפרעגונג אין אלע קרייזען פון דער דעמאקראטישער יודישער געזעלשאפט, עס האבען זיך א שאט געטון זעהר פיל פראטעסטען, און א סברה איז, אז די גזירה וועט אפגעשאפט ווערען.

דאס געיעג נאכ'ן מערדער פון בריפענטרעגער
פאליציי פון אלע לענדער איז געשטעלט געווארען אויף די פיס דעם מערדער און זיינע צוויי שוועסטער האט מען געכאפט אין איטאליען

מיר האבען די טעג מיטגעטיילט וועגען א שרעקליכען מארד, וואס איז בעגאנגען געווארען אין בערלין איבער א בריפענטרעגער, וועלכער פלעגט ארומטראגען געלדבריף. א יונגערמאן וועלכער האט זיך אויסגעגעבען פאר דעם פארטענצוער וויכלער, האט געדונגען א צימער ביי אן אלטער פרוי, האט צו זיך אליין געשיקט אנ'אנווייזונג דורך דער פאסט אויף פינף מארק, דאן האט ער אונטער אנ'אויסרייד די פרוי ערגעץ אוועקגעשיקט און ווען דער בריפענטרעגער איז געקומען, האט ער איהם ערמארדעט און איז אנטלאפען, צוריקבלייבענדיג זעקס און האלבען טויזענד מארק און איבערלאזענדיג אין איילעניש א בריף מיט דרייסיג טויזענד מארק.

די איינציגע שפורען, לויט וועלכע מען האט אנגעהויבען זוכען דעם מערדער זענען געווען א וויזיט-קארטע אויפ'ן נאמען וויכלער און א שמוציגער קאלנער, איינגיכען איז געלונגען פעסטצושטעלען אז וויכלער געפינט זיך איצט אין ווינען און האט צו דעם מארד קיין שייכות נישט, וויזט אויס. אז דער מערדער האט צופעליג געקריגען זיין קארטע, דאגעגען דער קאלנער איז געווארען דער בעווייז, לויט וועלכען מען האט דעם מערדער געכאפט.

אויף דעם קאלנער זענען געווען צייכנס פון א וועשערי, פאליציי האט דורכגעפיהרט אונטערזוכונגען אין אלע וועשערייען, אין בערלין, און אומגעגענד. אזעלכע זענען דארט פערהאן איבער צוויי טויזענד, ענדליך, האט מען געפונען די וועשעריי, וואו דער קראגען איז געווארען געוואשען. מען האט געפונען דעם אייגענטימער פון קאלנער, וועלכער האט זיך ארויסגעוויזען צו זיין א בעאמטער. ער האט ערקלערט, אז עטליכע אזעלכע קעלנער האט ער בשעתו אוועקגעשענקט זיינער א פריינדין, א געוויסער זשעני רייגס, וועלכע איז א טענצערין אין נאכט-לאקאלען, זי האט געזאלט די קעלנער אוועקגעגעבען איהר ברודער, וועלכער איז א לענגערע צייט געווען אהן ארבייט, פאליציי האט געפונען די וואוינונג פון דער טענצערין, עס האט זיך אבער ארויסגעוויזען, אז סיי זי, סיי איהר יונגערע שוועסטער, אויך א טענצערין, און זייער ברודער, זענען פלוצים פערשוואונדען פון דער וואוינונג, אין דעמזעלבען טאג ווען עס האט פאסירט דער מארד, אין דער וואוינונג האט מען א חוץ אנדערע ענליכע קעלנער געפונען אויך א קארטע אויפ'ן נאמען וויכלער, וועלכער איז געווען בעפריינדעט מיט איינער פון די טענצערינס, די פראגע איז געווען אויפגעקלערט, א חוץ דעם האט מען אין דער וואוינונג געפונען א שטיק פון דער אייזערנער רעהר, מיט וועלכער דער מארד איז אויסגעפיהרט געווארען. מען האט אויך געפונען די פאטאגראפיע פון מערדער, וועלכע מען האט געוויזען דער אייגענטימערין פון דער וואוינונג, וואו דער מארד איז בעגאנגען געווארען, זי האט דעם מערדער דערקענט און פאליציי האט איהם גענומען ארומזוכען.

אין אלע גרעניץ-סטאציעס איז אויף ראדיא איבערגעגעבען געווארען די פאטאגראפיע פון דעם מערדער און פון זיינע שוועסטער, זיי איז דאך געלונגען צו אנטלויפען קיין אויסלאנד. פון דער שווייץ איז איבערגעכאפט געווארען א בריף, פון דעם מערדער, פון וועלכען עס איז געווען צו דרינגען, אז ער פערנעהמט זיך מיט די שוועסטער צו אנטלויפען קיין אמעריקא.

עס זענען גלאט געווארען אין גאנג אלע מיטלען, וועלכע עס האט אין איהר רשות די אייראפעאישע פאליציי, און ענדליך איז געלונגען דעם מערדער און זיינע שוועסטער צו כאפען אין גענוא, (איטאליען), זיי האבען מיט דער נאהענטסטער שיף געוואלט אפפאהרען קיין דרום-אמעריקא, רייגס איז זיך מודה אין מארד, דאגעגען זיינע שוועסטער לייקענען, אז זיי זאלען זיך האבען דערין בעטייליגט, קיין גענוא איז אראפגעקומען אין אנ'אעראפלאן א פארשטעהער פון דער דייטשער פאליציי מיט א נאטע פון דער דייטשער רעגירונג וועגען ארויסגעבען אין איהרע הענד דעם מערדער.

דיסקוסיע וועגען ארץ-ישראל-פראבלעמען אין „אנגלא-פאלעסטיין קלוב“
רעדעס פון דר. ווייצמאן, לארד סעסיל און אנדערע

לאנדאן, (יט"א). יט"א האט שוין טעלעגראפיש מיטגעטיילט, דעם איינהאלט פון דער רעדע, וואס דער אונטערשטאטס-סעקרעטאר פאר קאלאניען ענינים דר. דרומאנד שילס האט געהאלטען אויף דער אויפנאהמע פון „אנגלא-פאלעסטיין קלוב“, לכבוד דעם נייעם עהרען-פרעזידענט פון קלוב לארד סעסיל אף שעלוואוד, וועלכער איז אויף דעם אמט געוועהלט געווארען אויפ'ן ארט פון פערשטארבענעם לארד באלפור.

די רעדעס, וואס זענען געהאלטען געווארען אויף דער אויפנאהמע האבען זיך פערוואנדעלט אין א פרייע דיסקוסיע וועגען א"י-ענינים, בלויז דר. שילס, וועלכער איז ארויסגעטרעטען אין נאמען פון דער רעגירונג האט געלעזען זיין זארגפעלטיג-צוגעגרייטע קורצע רעדע פון פאפיר.

דעם פארזיץ אויפ'ן באנקעט האט געפיהרט דזשעמס ראטשילד, וועלכער האט אין זיין עפענונגס-טאאסט זיך געווענדעט צום לארד סעסיל, אז ער זאל מיטהעלפען די יודען ביים קומען צו א פערשטענדיגונג מיט די אראבער, מחמת די רעגירונג איז, ווי עס שיינט, נישט גענוג שטארק, כדי אזא דערנעהנטערונג דורכצופיהרען.

אויף דעם עפענונגס-טאאסט ענטפערט לארד סעסיל וועלכער זאגט, אז ער בעטראכט דעם ציוניזם אלס איינעם פון די וויכטיגסטע עלעמענטען פאר דער אויפהאלטונג פון וועלט-שלום, עס בעשטעהט די מיינונג, מיט וועלכער לארד סעסיל איז נישט אינגאנצען מסכים, אז יעדע רעוואלוציע האט א הרע יודישע אנטיילנעהמער. אבער רעוואלוציע איז דער רעזולטאט פון דער פאלקס-פערצווייפלונג, און אין פיל טיילען פון דער וועלט האבען יודען א גרונד צו זיין פערצווייפעלט, עס איז דעריבער אידעאליסטיש און פראקטיש צוגלייך, אז די אלע, וואס שטרעבען צו שלום, ארדנונג און פראספעריטעט אין אייראפא, זאלען זוכען צו זיכערען די שטארקייט און הצלחה פון ציוניזם, לארד סעסיל בעגריסט דעם יודישען בעגעהר צו דערגרייכען שלום מיט די אראבער, און ער זאגט צו זיין פולסטע אונטערשטיצונג פאר די דאזיגע בעשטרעבונגען.

ענטפערענדיג אויף דעם טאאסט פון געוו. וויצע-מיניסטער ארמסבי גאר, ערקלערט דר. ווייצמאן: הגם איך גלויב נישט, אז א"י זאל דערגרייכען דעם אסטראנאמישען פערנעהם, וועגען וועלכען עס חלומען געוויסע מענשען, גלויב איך אבער אויך נישט, אז א"י זאל קענען רעדוצירט ווערען צו יענעם מיקראסקאפישען פערנעהם, די יודישע נאציאנאל-היים וועט זיין עטוואס אזוינס, וואס וועט איהר געבען גענוג שטארקייט צו פלעגען איהרע פרינציפען און האפנונגען.

קלאסיפיצירענדיג דאס יודישע פאלק אלס צעשטרייטען איבער לענדער זאגט דר. ווייצמאן, אז אויף דער וועלט זענען דא אהן גוזמא 8 מיליאן יודען, גיכער היימלאזע ווי איינגעזעסענע, וואס זענען גרייט צו געהען קיין א"י, אין ניו-יארק פערמאגט צעהן מאל מעהר יודען ווי גאנץ פאלעסטינע, און דאך ערוועקט א"י א גרעסערען אינטערעס צוליב דעם נייעם לעבען, וואס ווערט דארט געשאפען, א נייע לעבען, מיט אנ'אייגענער ציוויליזאציע, א נייע לעבען, אין וועלכען יודען שמוגלען זיך נישט אריין אין דעם לעבען פון אנ'אנדער פאלק.

א"י, זאגט ווייטער דר. ווייצמאן, מאכט איצט דורך א אונגעהויער שווערע צייט, און דאך האב איך דעם איינדרוק אז די יודישע נאציאנאל-היים, האט דערגרייכט אזא מדרגה, אז זי וואלט זיך שוין אליין ענטוויקעלט, ווען אפילו עס זאל פערשווינדען די ציוניסטישע ארגאניזאציע און די יודישע אגענץ, מיר ריכטען זיך נישט אז דער אויפבוי פון אונזער היים זאל פערענדיגט ווערען מארגען אדער אין דעם נעכסטען דור. דאס וועט דויערען אזוי לאנג, ווי לאנג יודען וועלען לעבען אויף דער וועלט.

נאך דר. ווייצמאנען האט געלעזען זיין רעדע פון פאפיר דר. דרומאנד שילדס. לסוף האט נאך גענומען דאס ווארט דער זוהן פון פרעמיער דעם מאלקאם מאקדאנאלד, וועלכער האט אונטערשטראכען די שוועריגקייטען פון דער מאנדאטאר-מאכט און אויסגעפיהרט אז דאס א"י פראבלעם וועט בלייבען נישט געלעזט אזוי לאנג, ווי ענגלאנד, די יודען און אראבער וועלען בלייבען אפגעשלאסען פון אנדער אין פערמאכטע רעגיאנען.

זענען נערוועז- און קאפשמערצען היילבאר?
אויך פאר רעוומאטיקער זעהר אינטערסאנט!

מיר געבען דא איבער דעם תוכן פונ'ם בריף פון ה' ב. בראטקאווסקי, לעמבערג, זשענסנא פאלסקא: זייט א לענגערע צייט האב איך געליטען אונערטרעגליכע קאפ-שמערצען, וועלכע די דאקטוירים האבען בעצייכענט אלס א כראנישען מיגרען. איך האב א סך מיטלען בענוצט, אבער לוידער אהן א דויערנדען ערפאלג. אין די צייטונגען האב איך געלעזען וועגען די היילענדע ווירקונג פון טאגאל און ענדליך אויך דאס מיטעל [illegible]. נאכ'ן איינגעהמען פון טאגאל זענען באמת די לעסטיגע קאפ-שמערצען פערשוואונדען און שוין זייט 3 חדשים פיהל איך מיך פולקאמען געזונד. עהנליכע ערפאהרונגען האבען געמאכט א סך טויזענדער ליידענדע, וועלכע האבען בענוצט טאגאל-טאבלעטען ביי רעוומאטיזם, גיכט, רייסען אין די גלידער, ערקעלטונגען, נערוועז- און קאפ-שמערצען, ווי אויך ביי עהנליכע קראנקהייטען. ווען אנדערע מיטלען האבען פערפיהרט, האט טאגאל אפילו אין פעראלטערטע פאלען, אפט איבערראשענד גוטע ערפאלגען ערצילט. טאגאל שטילט נישט נאר תיכף די שמערצען, נאר איז אויך עוקר מן השורש די קראנקהייטען אויף א נאטירליכען אופן און איז אומשעדליך פאר'ן הארץ, מאגען און אנדערע ארגאנען. איבער 6000 דאקטוירים-אטעסטאטען. פרובט דעריבער נאך היינט אליין אויס, אבער פערלאנגט אין אייער אייגענער אינטערעס נאר טאגאל — ס'איז נישט [illegible] גאר קיין בעסערס. אין אלע אפטייקען.

אַקלוגער מלמד
(שטיפעריי)
פון כ. קאַווענער.

נחמן סענדער איז געווען אַ קליין דאַר יודעל, מיט אַ גרויסער געדיכטער באָרד.

די באָרד איז געווען דריימאָל אַזוי גרויס און אַזוי שווער ווי נחמן סענדער.

אָפט מאָל האָט זיך אויסגעדאַכט, אַז נישט נחמן סענדער טראָגט די באָרד, נאָר די באָרד שלעפּט אַרום אין די גאַסען נחמן סענדער'ן דעם מלמד.

אין אַנדערע ווערטער קען מען זאָגען, אַז ס'איז געווען מעהר באָרד ווי מלמד.

איין מאָל האָב איך אָפּגעמאַכט געהן שבת הערען אַ חזן אין שוהל. אַ וועלט־בעריהמטער חזן האָט דענסטמאָל געדאַווענט. איך קום אַריין אין שיל, זעה איך אין אַ ווינקעל ווי אַ גרויסע באָרד, אַ געדיכטע שאָקעלט זיך...

האָט עס מיך געוואונדערט: ס'טייטש, ווי איז דאָס מעגליך, אַז אַ באָרד זאָל זיך אַליין שאָקלען? נעהם איך אונטערזוכען די געשיכטע, זעה איך ווי די באָרד איז נישט אליין; עפּעס אַ יודעלע אַ דאַר, קליין דראַבנע יודעלע געפינט זיך אין דער באָרד, די באָרד פערשטעלט איהם...

האָב איך גענומען בעטראַכטען דאָס יודעלע, האָב איך דערזעהען נחמן סענדערן.

נחמן סענדער איז געווען אַ מלמד; אַ דרדקי־מלמד אין אונזער שטעטעל.

איך האָב געלערנט ביי איהם; שוין אַ מעשה פון 45 יאָהר, און אפשר 48.

געלערנט האָב איך ביי איהם פיר זמנים. דאָס הייסט צוויי יאָהר.

גאָר געקאָנט האָב איך גאָרנישט.

אפילו נישט קיין עברי גאָרנישט. שייך זאָגען גאָרנישט; איך האָב געוואוסט, אַז קמץ גימעל מאַכט גא; פּאַסעך טעס — טא און פּאַטעך אַלעף — אַ.

מעהר האָב איך נישט געוואוסט.

נישט חלילה דערפאַר, וואָס מיין קאָפּ איז געווען אַ פּוסטע, עס הויבט זיך גאָרנישט אָן; דער מלמד האָט מיך מעהר נישט געלערנט!

ער האָט נישט געהאַלטען פון לערנען אַ סך מיט זיינע תלמידים.

נאָך די פיר זמנים, אַז מיין טאַטע האָט מיך פערהערט און געזעהען, אַז איך קען ווינציגער פון אַ טויטען, האָט עס איהם שטאַרק פערדראָסען, געהמט ער מיך אָן פאַר'ן האַנט. דער טאַטע מיינער, פיהרט מיך אוועק צום מלמד, וואָס איז געווען 90 חלקים באָרד, און ער פרעגט איהם: „ס'טייטש, ר' נחמן סענדער, וואו איז דאָס געהערט געוואָרען אַזאַ זאַך? מיין יאַנקעלע געהט שוין צו אייך פיר זמנים אין חדר און ער קע נאָך קיין עברי נישט. פון דאַווענען איז אָפּגערעדט; אַנדערע קינדער אין זיינע יאָהרען קענען שוין דאַווענען און לערנען אַ פרשה חומש און זיי קוואַקען שוין אויף גמרא, און ער קען קוים דעם אלף בית. וואָס פאַר אַ מלמד זענט איהר? פאַרוואָס צאָהל איך אייך שכר לימוד?

האָט די באָרד אויסגעהערט מיין טאַטען און שטיל און רוהיג און פאַמעלעך געענטפערט מיט אַ שלאָף קול:

„ווען אייער בחור וועט זיין אַ קענער, וועט ער זיין אַנ'אָרימאַן, אַנ'אביון; אומגליקליך וועט ער זיין!

„קענטשאַפט איז ביי דער היינטיגער וועלט נישט נויטיג; מען לאַכט זיך אויס פון קאַנטשאַפט. זאָל קענט איהר לערנען און שרייבען און זינגען און זאָגען וויצען — וואָס זשע האָט איהר פון די אַלע זאַכען? — דלות, אָרימקייט, נויט, וצרות. אַט וואָס איהר האָט פון אייערע קענטענישען! אָדער נעהמט מיך: איך קען שרייבען יודיש, לשון קודש, אַ ביסעלע פּויליש, אַ קאַפּ רוסיש, פון לערנען איז דאַך אָפּגערעדט; וואָס איך האָב פערגעסען קענען עס נישט אַלע מלמדים און אַלע רבנים פון דער מדינה, און דאַך געה איך צעהן מאָל אַ טאָג אויס פון הונגער. נאָך אַ גליק, כ'לעבען, וואָס איך בין אַזאַ דראַבנע יודעל, מיט אַ קליינעם מאָגען און איך האָב קיינמאָל נישט קיין אַפּעטיט צום עסען — אַט דאָס ראַטעוועט מיך אַרויס פון מיין אָרימקייט!

„און טאָמער טרעפט אַמאָל אַ נס און איך קריג יאָ אַפּעטיט צום עסען, איז דאָס גראַד אין אַ תענית, ווען מען טאָר נישט עסען. איך וועל דאָך נישט געהן עסען ווען מען דאַרף פאַסטען!

„און טאָמער קריג איך אַפּעטיט און ס'איז נישט קיין תענית, האָב איך פּונקט דעם טאָג נישט אַ גראָשען ביי דער נשמה.

„מיין אָרימקייט האָט אויך אַרויסגעטריבען פון הויז די פרוי מיינע מיט די קינדער. זי איז מיט זיי ביי איהרע אַ שוועסטער אין פּינטשעוו. אַ שטעטעל וואָס האָט מעהר אָרימע לייט ווי מענשען; מעהר פלאָטע ווי גאַסען.

„פאַרוואָס בין איך אַזוי אָרים? ווייל איך קען לערנען און שרייבען.

„אַט דאָס איז מיין אומגליק!

„אָבער בעהמט אונזערע נגידים פון שטעטעל איינס ביי איינס: אַלע זענען זיי גראָבע נפשות, נישט זיי קענען לערנען, נישט שרייבען, האָבען שטיינערנע הערצער, ווייסען נישט פון רחמנות, און דאָך שטעהען זיי אי במזרח־וואַנד, שפּילען גרויסע ראָלען, אַלע האָבען מורא פאַר זיי, אַלע אָרימע לייט זענען משתעבד ביי זיי; טראָגען די טייערע שטריימלעך, די אַטלעסענע באַקעשעס, די סאַמעטענע וועסטען מיט גאָלדענע זייגערס, האָבען שעהנע הייזער, דינסטען, משרתים און זיי פאַשען זיך אויס פעטע קאַרקען און רונדע בייכלעך.

„האָבען, הייסט עס, עולם הזה מיט'ן פּילען מויל. און אויב זיי פערגלוסט זיך האָבען עולם הבא אויך — קויפען זיי זיך די בעסטע עליות, גיבען 5 גולדען דעם רב, 3 גולדען דעם שמש, 2 גולדען צו טיילען זיי צו אָרימע לייט און — זיי האָבען עולם הבא אויך... וויל איך מיט מיינע תלמידים דערפאַר נישט לערנען; איך וויל אַז זיי זאָלען גאָרנישט קענען; וועלען זיי אפשר ווערען נגידים, גבירים, אדירים; וועלען זיי האָבען די וועלט און יענע וועלט".

האָט מיין פאָטער אויסגעהערט די באָרד מיט'ן מלמד אין איינעם און געפרעגט אַ פראַגע:

„איז דען נישט מעגליך צו זיין רייך און זיין אַ קענער אויך? עס איז דאָך אַ סך שעהנער ווען איינער איז אי געלערנט אי אַ נגיד".

„שעהנער איז עס טאַקע" — האָט איהם געענטפערט די באָרד — „אָבער אַזאַ נס טרעפט זיך איין מאָל אין טויזענט יאָהר; ווען איך וואָלט גאָרנישט געקענט, וואָלט איך זיכער נישט זיין קיין מלמד און נישט געשטאָרבען פאַר הונגער. דערפאַר וויל איך, אַז מיינע תלמידים זאָלען נישט האָבען מיין סוף... אַז זיי וועלען גרעסער ווערען, וועלען זיי מיר דאַנקען, מיך דערמאָנען צום גוטען"...

ווען מיין פאָטער האָט איבערגעגעבען מיין מוטער מיין מלמד'ס ווערטער, האָט זי בעמערקט: „ער זעהט אויס צו זיין אַ קלוגער מלמד; אַ חכם גדול; איטליכעס וואָרט, וואָס ער האָט געזאָגט וועגען די היגע נגידים, איז ווערט מען זאָל עס אָפּוועגען מיט גאָלד".

מיין מאַמע איז אויך געווען אַ קלוגע פרוי; זי האָט דעם מלמד ריכטיג פערשטאַנען — — —

אויף דער יעהרליכער פערזאַמלונג פון „אַנגלאָ־דזשואיש אַסאָסיישן"
די לאַגע פון יודען אין מזרח־אייראָפּעאישע לענדער

לאָנדאָן (יט"א) דאָ איז פאָרגעקומען די יעהרליכע פּלענאַר זיצונג פון דער „אַנגלאָ דזשואיש אַסאָסיישאָן", אויף וועלכער עס איז בעטראַכט געוואָרען דער לעצטער בעריכט פון „דזשאָינט פאָרעין קאָמיטע", עפענדיג די פערזאַמלונג, דערמאָנט דער פאָרזיצער ה' לעאָנאַרד מאָנטעפיאָרע, אַז אין יולי ה. י. ווערט 60 יאָהר זייט די „אַנגלאָ דזשואישע אַסאָסיישאָן" איז געגרינדעט געוואָרען.

די מענשען, וואָס האָבען געגרינדעט די אַסאָסיישאָן, ערקלערט דער פאָרזיצער, האָבען געשטיינט צו טיילען דעם אָפּטימיזם פון דער וויקטאָריא־עפּאָכע, בעת זיי האָבען גערעדט וועגען שאַפען אַ פערבאַנד, וואָס זיין מיסיע זאָל זיין דינען דעם וואוויל פון מין האנושי". דאָס זענען עפ"י רוב געווען ליבעראַלען, וועלכע האָבען געגלויבט, אַז ווי נאָר אַנדערע לענדער וועלען ווערען דעמאָקראַטיש און אָננעמען די פּאַרלאַמענטאַרישע אָרדנונג, וועט קומען די ישועה אויף דער וועלט.

היינט־צוטאָג זענען שוין קיין אויטאָקראַטיעס נישטאָ. אָבער אַנשטאָט דעם צאַר איז געקומען אַ רעגירונג, וואָס איז זעהר ווייט פון דעם אידעאַל. פון די אַסאָסיישאָן־גרינדער, דעם אָרט פון דער ליבעראַלער פּאַרטיי אין דייטשלאַנד, מיט וועלכער זאָגאַר ביסמאַרק האָט זיך געמוזט רעכענען, האָט איצט פערנומען די גרויל־פּאַרטיי פון די נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטען.

ווייטער רעדט אַרום ה' מאָנטעפיאָרע אַ רייה אַנדערע ענדערונגען, וואָס זענען אין משך פון די 60 יאָהר פאָרגעקומען אין יודישען לעבען, אַזעלכע ענדערונגען האָט אין יודישען לעבען אריינגעפיהרט קודם כל דער ציוניזם, וועלכער איז — גוט אָדער שלעכט — געוואָרען די דאָמינירענדע פראַגע פון דער גרויסער מעהרהייט יודען און וועלכער — גוט אָדער שלעכט — ערוועקט אַ מעכטיגען ענטוזיאַזם, וועלכער האָט נישט זיין גלייכען ביי קיין שום אַנדער בעוועגונג צווישען יודען.

הרב הכולל ד"ר הערץ ערקלערט אין זיין רעדע צוו. אַנד.: כדי צו בעקומען אַ בעגריף וועגען דער אַטמאָספערע, אין וועלכער עס לעבען אונזערע גלויבענסגענאָסען אין דייטשלאַנד, איז גענוג צו זאָגען, אַז דאָרט ווערט געפיהרט אַ קאַמף נישט בלויז געגען די לעבעדיגע, נאָר אויך געגען די טויטע. 114 בית־עלמינס זענען געשענדעט געוואָרען, נישט קוקענדיג אויף די בעמיהונגען פון דער רעגירונג אויסצוואָרצלען די דאָזיגע אונמענשליכע מעהר ווי באַרבאַרישע פּראַקטיק.

ווייטער רעדט אַרום הרב ד"ר הערץ די לאַגע פון די יודען אין רוסלאַנד, אין טערקיי און אַנדערע לענדער.

אין דער ווייטערדיגער דיסקוסיע איבער דער לאַגע פון די יודען אין רומעניען, אונגאַרן און אַנדערע לענדער בעטייליגען זיך דער חכם פון דער ספרדישער קהלה פּראָפ. ד"ר משה גאַסטער, ה' ר'אביגדור גאָלדסמיד, הרב רייכעס און לעאָנאַרד מאָנטעפיאָרע.

יודיש טעאַטער אין „פילהאַרמאָניע", נאַרוטאָוויטשאַ 20
לייטונג: א. בעזמאַן.
גאַסטשפּילען פון וואַרש. „סקאַלאַ"־טעאַטער
אונטער דער לייטונג און מיט'ן אָנטייל פון משה ליפּמאַן
בעריהמטען אַרטיסט און רעזשיסער
היינט, זונטאָג, ד. 10־טען און מאָנטאָג, ד. 11־טען מאַי, 9 אַ זייגער אין אָוונד
ה. לייוויק'ס לעצטע מייסטערווערק — די שטאַרק־עמאָציאָנעלע פּיעסע אין 6 בילדער
„הערש לעקערט"
רעזשי: משה ליפּמאַן
1. בילד: אין קעלער־שטוב ביי הערשקען; 2. בילד: אין דער קאָנספּיראַטיווער דירה;
3. בילד: אויפ'ן הילנער שול־הויף דעם ערשטען מאַי; 4. בילד: די געשמיסענע;
5. בילד: דער שאָס אויפ'ן צאַרישען גובערנאַטאָר; 6. די עקזעקוציע איבער הערשקע
היינט זונטאָג, דעם 10 מאַי, פאַר דער פאָרשטעלונג, וועט ראַטמ. ל. ליכטענשטיין האַלטען אַ פאָרטראַג וועגען „הערש לעקערט"
דינסטאָג דעם 12־טען מאַי — צום ערשטען מאָל אין לאָדז מיט משה ליפּמאַן
דער אייביגער נאַר
אין 3 אַקטען, געשפּילט געוואָרען אין וואַרשאַ ביז 100 מאָל נאָכאַנאַנד.
— פּרייזען פון 50 גר. ביז 1.50 זל. —
אום אויסצומיידען אַ געדראַנג ביי דער קאַסע בעט די דירעקציע זיך פערזאָרגען פריהער מיט בילעטען
פרויען: באַרסקאַ־פישער, פּני ליפּמאַן, מ. קייזעראָוויטש, ליאַלאַ יאַקובאָוויטש. מענער: משה ליפּמאַן, שמחה ווייסטראָוב, סעם בראָנעצקי, יעקב פישער. ניסענצווייג, אהרן אייזענבערג, מ. וויכער, ש. קראַנץ און הערמאַן פישער.
בילעטען שוין צו בעקומען אין דער קאַסע פון טעאַטער פילהאַרמאָניע.
בעמערקונג: וואָהלטעטיגע פאָרשטעלונגען ווערען פערקויפט צו מעסיגע פרייזען.

Dr. med. J. Lubicz
כירורג־אָרטאָפּעד
Gdańska 28, tel. 183-17
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער
אייגענע פּראַצאָווניע פון [illegible] אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, ווי: וועקלעדקעס אויף פּלאַטפוסען, פינטשליכע הענער און פיס, גאָרסעטען א. ז. וו.
נעמט אָן פון 2,30 ביז 4,30 נאָכמיטאָג.

Doktór KLINGER
ספּעציאַל־אַרצט פאַר ווענערישע, הויט־ און האָר־קראַנקהייטען
ANDRZEJA 2, tel. 132-28
נעהמט אָן פון 9–11 פריה און פון 5–8 אָוונד און פון 1–2 נ"מ אין דער „לעטשניצע פּעטריקאָווער 62"

דער „פּוילישער שטערן"
סענסאַציאָנעלער ראָמאַן פון דעם וועלט־קריג

(27

דער קאָמענדאַנט האָט בעקאַנט דעם פראַנצויז מיט מעריי'ן און אין עטליכע ווערטער איבערגעגעבען איהם וועגען וואָס עס האַנדעלט זיך.

— פאַלקאָוויק לאַמבעלעט רעדט אויסגעצייכענט ענגליש, — האָט ער צוגעגעבען, ווענדענדיג זיך צו מעריי'ן — חזר'ט איהם איבער דאָס, וואָס איהר האָט דערצעהלט.

אויסהערענדיג צום צווייטען מאָל די מעשה, האָט ער אַ פרעג געטון ביים פראַנצויז:

— וואָס זאָגט איהר דערצו פאַלקאָוויק?

דער פאַלקאָוויק האָט אַ ציה געטון מיט די פּלייצעס:

— די פרוי האָט, וואַהרשיינליך, זיך אָנגעשטויסען, אַז מ'גיט אויף איהר אַכטונג, האָט זי אויסגענוצט די צוזאַמענטרעפעניש מיט דער מאַטער פון איהר אַלטען פריינד, כדי פטור צו ווערען פון אַ געפעהרליכער זאַך, למשל, אַ שליסעל צו אַ שיפר, אָדער עפּעס עהנליכעס. ס'קאָן זיין, אַז די גנבה איז אַראַנזשירט געוואָרען צוליב דעם, כדי אָפּצונאַרען אייערע אַגענטען, און איבערגעגעבען אין זיכערע הענד די ידיעות וועגען אונזער פּלאַן... [illegible] ווייסט?

— הייסט עס, פאַלקאָוויק, איהר זענט זיכער, אַז די טענצערין איז אַ שפּיאָנקע?

— זעלבסטפערשטענדליך, — האָט פעסט געענטפערט דער פראַנצויז — גיט נאָר אַ קלער איבער לויט דער אָפּשטאַמונג איז זי אַ פּויליש־יודישע, און זי געהערט צו אַ יחוס'דיגע רייכע משפּחה. די פאַמיליע איהרע גענוי קאָן איך אייך נישט זאָגען, ווייל דאָס איז אונז נאָך נישט געלונגען פעסטצושטעלען... מאַכען עס, כל זמן די דייטשען זיצען אין וואַרשאַ, איז אַנ'אונמעגליכע זאַך. אונז איז אָבער בעקאַנט אַז אַלס קליין מיידעלע איז זי ענטלאָפען פון דער היים אונטער'ן נאָמען אסתר, און איז אריינגעטראָטען אין אַ וואַנדערדיגער צירק־טרופּע. מיט דער דאָזיגער טרופּע האָט זי אַרומגעוואַנדערט איבער גאַנץ אייראָפּע. מיט צעהן יאָהר צוריק איז זי אויפגעטראָטען אין ניו־יאָרק אונטער'ן נאָמען אסתר בלאָנדען, דערנאָך פערשווינדט זי פון האָריזאָנט, און ערשיינט ווידער אין יאָהר 1913 אין בריסעל, וואו זי טרעט אויף מיט אַ שטורמישען ערפאָלג אַלס מזרח־טענצערין. צו דער צייט קויפט זי אַ גרויסע ווילע אין דער סביבה פון בריסעל, און קלייבט זיך דאָרט צו בעזעצען. אין עטליכע חדשים אַרום זעהט מען זי אָבער ווידער אויף אַ פּאַריזער ביהנע; זי בעזוכט פּאַריז, באָרדאָליאָן, מאַרסעל, מאַדריד, מילאַן און רוים. די קליינע אסתר'ל פון צירק און די שפּעטערדיגע אסתר בלאָנדען פון ניו־יאָרקער קאַבאַרעטען ווערט פּלוצים אַ בעריהמטקייט...

דער פאַלקאָוויק האָט זיך אָפּגעהוסט און פאָרטגעזעצט:

— דאָס איינהאַנדלען אַ ווילע אונטער בריסעל, דאָס אויפהאַלטען אַנ'אייגענע טרופּע, די וואונדערבאַרע טואַלעטען — דאָס קאָסט אַ סך געלד. איהר וועט מיר אוודאי זאָגען, אַז וועגען אַזעלכע זאַכען זאָרגען זיך געוועהנליך, פערעהרער. דאָס איז ריכטיג! אָבער ווער זענען געווען די פערעהרער פון נור־על־דין? דער דייטשער מיליאָנער בישאָפּסבערג, דער דייטש פאָן־ווירצבערג פון בערן... אַהא, איך זעה, אַז דער דאָזיגער נאָמען איז אייך בעקאַנט, — האָט ער אויסגערופען, ווענדענדיג זיך צום קאָמענדאַנט, וועלכער האָט עס בעשטעטיגט מיט אַ קאָפּ־בעוועגונג — דערנאָך דער פירשט מאַדעלשטיין, וועלכער דיספּאָנירט מיט די דייטשע געהיימע פאָנדען א. א. וו. הכלל, איך וויל אייך נישט פערמאַטערען מיט'ן אויסרעכענען אַלע נעמען, איך וועל אייך נאָר זאָגען די הויפּט־זאַך: ווען אין אויגוסט 1914 איז אויסגעבראָכען די מלחמה, האָט נור־על־דין, נאָכ'ן פערענדיגען איהר גאַסטראָלען זיך אָפּגערוהט אין איהר בריסעלער [illegible]. וואוהין איז זי אַוועק?.. זי איז [illegible] געוואָרען...

— דעם דירעקטאָר פון „פּאַלאַס" האָט זי געזאָגט, אַז זי איז אַנטלאָפען פון די דייטשען! — האָט זיך אָפּגערופען דער קאָמענדאַנט.

— ענטלאָפען!.. ענטלאָפען! — האָט אַ שמייכעל געטון דער פראַנצויז — אוודאי אַנטלאָפען... מיט אַנ'אויטאָ פון'ם דייטשען גענעראַל־שטאַב!.. ענטלאָפען איז זי קיין מעץ, וואו עס געפינט זיך די שטאַב־קוואַרטיר... פון וועמען מיינט איהר?.. פון דעם קרוין־פּרינץ:... מיר האָבען גענויע אינפאָרמאַציעס, אַז די דאָזיגע פרוי האָט אין משך פון צוויי יאָהר געוואוינט אין מעץ און בערלין, און דער קראָנפּרינץ גופא איז געווען איהר הייס'עסטער און איבערגעבענסטער פערעהרער... דער פאַקט איז געווען די הויפּט סיבה דערפון, וואָס דער קרוין־פּרינץ איז זיך פינאַנדערגעגאַנגען מיט זיין ווייב!

— האָט דער פאַלקאָוויק צוגעגעבען, ווענדענדיג זיך צום לאָרד־אַדמיראַל — כל זמן די דאָזיגע דאַמע געפינט זיך אויף דער פרייי, זענען מיר אַלע אין אַ גרויסער געפאַהר! היינט איינדערפריה האָב איך בעקומען פון פּאַריז אַנ'אָפיציעלע בעשטעטיגונג פון דעם אַלעם, וואָס איך האָב אייך אָקאָרשט איבערגעגעבען. וואָס פאַר אַ מיטלען מ'דאַרף איצט אָננעהמען, דאַרפט איהר איצט אַליין בעשליסען.

דער פראַנצויז האָט פערלעגט זיינע הענד אויף דער בריסט, און זיך פערקוקט אויף דער סטעליע.

אַנשטאָט אַנ'ענטפער, האָט דער קאָמענדאַנט אַ דריק געטון דאָס גלעקעל:

— דאָ וואַרט אויף מיר סעמועל, דער דירעקטאָר פון „פּאַלאַס"... מיר וועלען איהם אויסהאָרכען.

סעמועל איז אַריינגעקומען.

ער האָט געמאַכט דעם איינדרוק פון אַ מענשען, וואָס איז צופרידען פון זיינע געשעפטען.

ער האָט זיך טיף פערנויגט פאַר'ן קאָמענדאַנט, און איז געבליבען שטיין אין אַנ'אָפּוואַרטענדיגער פּאָזע.

(פאָרטזעצונג קומט).

סצענעס און בילדער פון די קבוצות אין ארץ־ישראל

(רייזע־איינדריקע)

כמעט יעדערע פון די עלטערע קבוצות האָט איהר היילינגען, אַ חבר אָדער אַ חבר׳טע, וואָס האָט פאַר איהר דעם לעבען מקריב געווען. דאָס בילד זיינע הענגט, געוועהנליך אויף דער וואַנט פון דעם עס־צימער, וועלכער דינט אויך אַלס אַלגעמיינער פערזאַמלונגס־פּלאַץ אין די פרייע שטונדען ביי נאַכט אָדער אַ שבת און יום טוב.

מאַנכע פון די מאַרטירער זענען געפאַלען ביי דער אַרבייט, אַנדערע זענען אומגעקומען אין קאַמף. אַלע זענען זי ייגעווען יונגע מענשען אין די בליהענדע יאָהרען פון זייער לעבען.

אָט איז איינער פון זיי. זיין פּנים איז צאַרט, די אויגען פערחלומ׳ט. ער איז קוים ביינצעהן יאָהר אַלט געווען, ווען ער איז געפאַלען. די קאָלאָניע איז נאָך דעמאָלט געווען יונג און שרעקליך אָרים. איינמאָל האָט מען איהם געשיקט אין שטאָט צו ברענגען אַ רעצעפּט פאַר אַ קראַנקען חבר. ער איז געפאָהרען רייטענדיג אויף אַ פערד, אפשר דער איינציגער, וואָס די קבוצה האָט פערמאָגט. אין מיטען וועג זע נען איהם בעפאַלען אַראַבער און געפאָדערט, ער זאָל דעם פערד אָפּגעבען. ער האָט נישט געוואָלט, זיך געשטעלט אנטקעגען. האָבען זיי איהם דער־שטאָכען.

און עס דערצעהלט מיר איינער פון די עלטערע חברים פון דער קבוצה, אַז ווען די ידיעה פון דער טראַגעדיע איז אָנגעקומען צום פאָטער פון דעם דערשטאָכענעם אין רוסלאַנד, האָט ער זיך אָפּגערופען: „זאָגט זיינע חברים אין ארץ־ישראל, אַז איך שיק מיין צווייטען זוהן צו פערנעהמען זיין פּלאַץ“. און דער ברודער איז אין אַ קורצער צייט אַרום ווירקליך געקומען.

* * *

אין פיל פון די קבוצות זענען אין פערלויף פון די לעצטע אַנדערהאַלבען יאָהר אויפגעשטעלט געוואָרען הויכע שטאַרקע מויערען, וואָס דאַרפען דינען אַלס פעסטונגען אין פאַל פון אַנ׳אַראַבישען אָנפאַל. די מויערען שטעהען מיט׳ן פּנים צו די נאָ־הענטסטע אַראַבישע דערפער. דער דאַך איז אַרומ־געצאָמט מיט אַ הויכער דיקער וואַנט מיט לעכער, דורך וועלכע מען קען אַראָפּקוקען און אויב נויטיג אויך אַראָפּשיסען. די געביידעס ווערען איצטער בע־נוצט אַלס די קינדער־היימען.

עס זענען אויך אין פערלויף פון דער זעלבער

צייט אויפגעבויט געוואָרען שאָסייען צווישען די קבוצות און די מושבים, וועלכע ליגען צוואָרפען איבער דעם גאַנצען עמק, די קבוצות זענען אויף פערבונדען צווישען זיך מיט טעלעפאָנען.

מען פערלאָזט זיך נישט אויף נסים. אין פאַל פון אַנ׳אַראַבישען אויסברוך, וועלען זיך די קאָלאָ־ניסטען קענען פערטיידיגען איצטער אַ סך בעסער, ווי פאַר צוויי יאָהרען. די אַראַבער ווייסען עס און דאָס איז גוט, ווייל אַראַבער האָבען נישט קיין שטאַרקע חשק צו קריכען אין פייער.

* * *

עס איז אַ פינסטערע נאַכט נישטא קיין לבנה און די שטערען איז קוים וואָס זיי פינקלען. אַלע מיטגלידער פון דער קבוצה זענען פערזאַמעלט אין דעם עס־צימער. עס איז קאַלט און דער עולם רוקט זיך צונויף און הויבט אָן זינגען. עס ווערט פרעה־ליכער ,וואַרימער. עס פערשווינדט דער אומעט; מען פערגעסט אָן דער פינסטערניש און אָן דער קעלט פון דער דרויסענדיגער נאַכט.

פלוצלונג בעמערק איך, ווי יאָיינער פון די יונגעלייט הויבט זיך אויף פון זיין פּלאַץ און רוקט זיך צו צו אַ ווינקעל פון צימער. דאָרטען נעמט ער פון ערגעץ אַרויס אַ גרויסען ביקס. ער טוט איהם אָן אויף דער פּלייצע און געהט אַרויס איב־דרויסען.

דאָס איז דער שומר פאַר דער נאַכט. ער טאָר נישט פערגעסען זיין פליכט. ער מוז אַלץ אוהעקליי גען אָן אַ זייט און געהען אויף זיין פּאָסטען.

און איך דערמאָן זיך, אַז דעם זעלבען טאָג, מיט איינינע שטונדען פריהער, האָט מען מיר אין אַ צווייטער קבוצה בעוויזען דעם אָרט, וואו אַ שומר איז מיט אַצייט צוריק געפונען געוואָרען אַ דער־שאָסענער.

דער עולם זינגט ווייטער. מען צוואַרימט זיך און מען הויבט אָן טאַנצען אין אַ צוטופּענדיגען קאַראַהאַד. אָבער איך קען נישט אוועקרייסען מיינע געדאַנקען פון דעם יונגענמאַן מיט דער ביקס אויף דער פּלייצע, וואָס וואַנדערט דאָרטען אינדרויסען אין דער קאַלטער פינסטערניש.

* * *

אין דער שטוב פון קאָלאָניסט. מיר זיצען און רעדען. פלוצלונג קומט אַריין אַנ׳אַראַבער, אַנ׳־אַלטער מאַן, אָרים געקליידעט. ער זעצט זיך אוועק און הויבט אָן עפּעס צו דערצעהלען, שפּעטער אַ־ביסעל קומט אַריין אַ צווייטער אַראַבער, אַ יונגע־רער. ער שליסט זיך אָן אין געשפּרעך. דער קאָלאָ־ניסט הערט זיך צו. ער שטעלט פראַגען. זיי ענט־פערען. איך זעה פון זיין פּנים, אַז עפּעס צווייפעלט ער אין זייערע רייד. ער קוקט זיי אָן מיט פער־דאַכט.

ווען זיי פערלאָזען די הויז, דערוויס איך זיך, אַז זיי האָבען דעם קאָלאָניסט געבראַכט „נייעס“ פון ערגעץ אַנ׳אַראַבישען ישוב, וואָס מען רעדט דאָרטען וועגען די יודען. זיי האָבען איהם עפּעס דערצעהלט אַ מעשה וועגען אַ בעראַטונג פון אַראַ־בישע פיהרער, וואָס איז דאָרטען פאָרגעקומען עס פערשטעהט זיך, אַז פאַר דער אינפאָרמאַציע ערוואַרטען זיי אַ בעלוינונג. ער אָבער האָט וועניג צוטרויען צו זיי. פונדעסטוועגען פערצייכענט ער עפּעס אין אַ ביכעלע. הפּנים, ער האַלט, אַז די אינפאָרמאַציע קען דאָך אַמאָל צונוץ־קומען.

* * *

די איבערצייגונג, אַז די ענגלישע רעגירונג, די אָרטיגע, איז פיינדליך געשטימט צו דער יודישער אויפבוי־אַרבייט איקזאַלעסטיבע, איז שטאַרק פער־שפּרייט צווישען די קאָלאָניעס, וואו איך קום, הער איך אַ ביישם בעווייז אויף דעם.

אין איין קבוצה דערצעהלט מען מיר, אַז די רעגירונג האָט מיט אַ לאַנגע צייט צוריק פער־שפּראָכען דאָרטען צו זוכען וואַסער, און ביז היינטי־גען טאָג האָט זי וועגען דעם גאָרנישט געטוהן. וואָלט זי נישט געמאַכט דעם פערשפּרעכען, וואָל־טען די אָרימע קאָלאָניעס אַליין די אַרבייט אונ־טערגענומען. איצט אָבער וואַרט מען, טאָמער וועט די רעגירונג דאָך זיך דערמאָנען וואָס זי האָט צו־געזאָגט. און אַזוי געהט די צייט און דערווייל ליידט מען פערלוסטען, און אַמאָל קומט אויס אַפילו צו ליידען דאָרשט און נישט האָבען די מעגליכקייט זיך איינצוואַשען.

אין אַ צווייטער קבוצה הער איך אַזאַ געשיכטע: מען האָט דאָרטען אויפגעשטעלט אַ קליינע גאַר־בעריי צו פאַבריצירען לעדער פאַר דעם אייגענעם געברויך פון דער קבוצה. איז געקומען אַ בעפעהל פון דער רעגירונג, מען זאָל איהר אָפּשטעלען. דער בעפעהל ערקלערט, אַז די גאַרבעריי מוז האָבען אַלע מאָדערנע איינריכטונגען. אויב נישט, טאָר זי נישט אַרבייטען.

* * *

אַ קבוצה פון מיידלעך, וועלכע געפינט זיך אויף אַ שטיק לאַנד הינטער ירושלים. די גרעסטע טייל פון די מיטגלידער אַרבייטען אין שטאָט. די איבעריגע גיבען זיך אָפּ מיט דער ווירטשאַפט פון דער קבוצה.

איינע פון די מיידלעך פיהרט מיך אַרום און ווייזט מיר ד׳פערשידענע טיילען פון דער ווירט־שאַפט. מיר קומען צו צו אַ פּלאַץ, וואו עס איז אויפגעמויערט אַ פונדאַמענט פאַר אַ געביידע און עס ליגט אַ הורבע בוי־מאַטעריאַל. דאָס מיידעל שטעלט זיך אָפּ און דערצעהלט מיר:

„דאָ דאַרפען מיר בויען אַ שטאַל פאַר אונ־זערע קיה. מיר האָבען שוין די אַרבייט אָנגעפאַנגען האָט זיך פלוצלונג אַריינגעמישט דער האַי־קאָמי־שאָנער און לאָזט נישט“.

„פאַר וואָס עפּעס נישט?“ — פרעג איך.

זי ווייזט מיט איהר האַנט אויף אַ באַרג פונקט ענטקעגען. אויפ׳ן שפּיץ פון דעם באַרג שטעהט אַ פּראַכטפולער פּאַלאַץ, אויף וועלכען עס פלאַטערט די ענגלישע פאָהן.

„איהר זעהט“, — זאָגט זי, — „דאָרטען וואוינט ער. דאָס איז זיין בייער פּאַלאַץ. ער האָט זיך ערשט אַהינגעקליבען. ער האָט ער מורא, אַז אויב אונזער שטאַל וועט שטעהען דאָ, וועט אַ ווינט אַמאָל פערטראַגען צו איהם אין פּאַלאַץ אַ נישט־גוטען ריח. ער וויל, אַז מיר זאָלען די שטאַל אוועק־רוקען העכער אויף דעם באַרג, פון דער צווייטער זייט“.

„נו, וואָס דענקט איהר צו טון וועגען דעם?“

„מיר קענען זיין פערלאַנג נישט נאָכגעבען. ערשטענס, האָבען מיר שוין אריינגעלייגט געלט אין דעם בנין. און, צווייטענס קען מען נשיט שטעלען אַ שטאַל אויף אַ באַרג. דאָ אין טאָל איז דער בעסטער פּלאַץ פאַר איהר“.

„אָבער דער האַי־קאָמישאָנער איז דאָך דער בעלעבאָס. אָהן זיין צושטימונג וועט איהר דאָך נישט קענען בויען“.

מיינע ווערטער מאַכען אויף איהר נישט דעם מינדעסטען איינדרוק.

„די שטאַל וועט שטעהען דאָ“, — זאָגט זי, — „מען וועט בויען“.

הלל ראַגאָף.

(8

ר. איזראעל

ליבע און טויט

סענסאַציאָנ. עראָטישער ראָמאַן פון לאָדזשער לעבען

קיצור פון ראָמאַן

די 20־יעהריגע סאָניאַ גינזבורג האָט איבער־געלעבט דעם שרעקליכען פּאָגראָם פון פּראָסקו־ראָוו. איהרע עלטערען זענען ערמאָרדעט געוואָ־רען, ווען זיי האָבען אָפּגעראַטעוועט זייער טאָכ־טער פון פערגוואַלטיגונג מצד אַ באַנדע קאָזאַקען. סאָניע איז ענטלאָפען קיין לאָדז צו איהר פאַטערס אַ שוועסטער, אָבער איהר מוהמע האָט זיך שוין געהאַט אַוועקגעצויגען פון לאָדז קיין אויסטראַ־ליען. סאָניע איז אָנגעקומען אויף אַ שטעל אַלס מאַשין־שרייבערין צו דעם רייכען פאַבריקאַנט הענריק נירענבערג, נאָך אַ געוויסער צייט האָט דער שעף סאָניען פערנאַרט צו זיך אין דער וואוי־נונג און זי פערגוואַלדיגט. זי האָט געפיהלט אַז זי ווערט מוטער. סאָניע איז אַוועק אין קליניק צו דאָקטאָר קאָפמאַן וועלכער האָט איהר דאָס בע־שטעטיגט, סאָניע האָט געוואָלט פטור ווערען פון דער שווערער לאַסט און דער דאָקטאָר האָט איהר פאָרגעלעגט, אַז זי זאָל געבוירען ביי איהם אין קליניק און דאָס קינד זאָל זי אָפּשרייבען אַ גע־וויסער רייכער פאַמיליע, ס׳האָט זיך געהאַנדעלט וועגען דעם, וואָס די רייכע פרוי האָט שוין צוויי מאָל געבוירען טויטע קינדער און לויט די פאַר אויסזעהונגען פון דאָקטאָר, וועט זי אויך דאָסמאָל געבוירען אַ טויט קינד. דער רייכער מאַן האָט אָבער געהאַלטען אַז זיין פרוי וועט דאָס נישט איבערהאַלטען און דעריבער האָט ער געוואָלט אַדאָפּטירען אַ קינד און אָפּנאַרען די פרוי, אַז דאָס איז איהר אייגענס.

סאָניע האָט מסכים געווען אָפּצושרייבען איהר קינד, זי האָט געבוירען אין קליניק א געזונדען, שעהנעם יונגעלע, דעמאָלט האָט זי ערשט דער־הלט, וואָס דאָס הייסט אַ מאַמע און האָט בע־שלאָסען נישט אָפּצוגעבען דאָס קינד.

ס׳איז געשעהען אַזוי ווי דער דאָקטאָר האָט פאָראויסגעזעהען, די רייכע פרוי האָט געבוירען אַ טויט קינד, און דאָקטאָר קאָופמאַן האָט לויט׳ן אָפּמאַך געוואָלט צונעהמען דאָס ניי־געבוירענע יונגעלע, סאָניע איז געוואָרען פערצווייפעלט, ווען אַלע איהרע טענות האָבען נישט געהאָלפען, האָט סאָניע אָנגעכאַפּט איהר קינד פאַר׳ן האַלז וועלענ דיג דאָס מיט אייגענע הענד דערשטיקען.

דאָקטאָר קאָופמאַן האָט אַרויסגעריסען דאָס קינד פון סאָניעס הענד און איז אַרויס דערמיט פון צימער.

פון סאָניעס פערשוואונדען איז נירענבערג די ערשטע צייט געווען צופרידען, ווייל ער איז פטור געוואָרען פון סקאַנדאַלען, שפּעטער האָט ער אָבער בעקומען געוויסענס־פּלאָגען און ער האָט זיך נישט געקענט קיין אָרט געפונען. ער האָט גע־פיהלט עפּעס אַ בעזונדער געפיהל צו דער פער־שוואונדענער סאָניע, נירענבערג איז דעריבער אַ וועק צו אַ פּריוואַט־דעטעקטיוו.

נריענבערג האָט געבעטען דעם דעטעקטיוו טשאַרל ערליי אַז ער זאָל אויסזוכען סאָניען, דער דעטעקטיוו האָט זיך דאָס אונטערגענומען, אָ־בער בעת דעם געשפּרעך מיט נירענבערג׳ן, איז איהם דער לעצטער פאָרגעקומען עפּעס שטאַרק בע־קאַנט., ער איז אַריין אין צווייטען צימער און נאָכגעקוקט זיין קאָלעקציע פאָטאָגראַפיעס, ביי־רענבערג איז געווען שטאַרק ענהליך צו אַ געווי־סען הענריק זילבערשטיין, וועלכען מ׳האָט שוין לאַנג געזוכט, הגם יענער איז געווען אָהן אַ באָרד, גלאַט ראַזירט און נירענבערג האָט איצט געטראָגען אַ בלאָנד בערדעל, דער דעטעקטיוו , האָט אַריינגערופען זיין געהילף ראַלף.

דער דעטעקטיוו האָט געשיקט זיין געהילף ראַלף אַז ער זאָל זיך דערוויסען אַלע איינצעלהיי־טען וועגען הענריק נירענבערג, דער דעטעקטיוו האָט צוליב דער בעגעגעניש מיט נירענבערג׳ן אויך געשיקט נאָך זיין פריינדין אידא, דערווייל , האָט זיך צום דעטעקטיוו געמאָלדעט אַ עלטערער גרויער הער גורעוויטש, און דערצעהלט זיינע אי־בערלעבענישען אין דער פּאָגראָם־שטאָט פּראָ־סקוראָוו.

דער אַלטער האָט איבערגעלעבט דעם שרעק־ליכען פּאָגראָם. די בעסטיעס האָבען זיין איינציגע טאָכטער פערגוואַלדיגט און געפּייניגט פאַר זיינע אויגען, ער איז דערפון משוגע געוואָרען און גע־ווען אַ לאַנגע צייט אין משוגעים־הויז, ווען ער איז געזונד געוואָרען האָט ער אָבער שוין נישט געפונען זיין טאָכטער, ער האָט דעריבער אַנגע־הויבען וואַנדערען, כדי זי אויפצוזוכען. איצט איז ער געקומען צום דעטעקטיוו ערליי אַז ער זאָל איהם העלפען געפינען זיין טאָכטער, דער דע־טעקטיוו האָט צוגעזאָגט.

אַ שווערע אַרבייט האָט איהר מיר איבערגעגע־געבען הער גורעוויטש, אָבער איך בין אַ דעטעקטיוו און דערצו אַנ׳ענגלענדער, קיין שום שוועריגקייט וועלען מיך אָפּשרעקען, איך וועל אייך טון אַלץ וואָס וועט מעגליך זיין, אייער ערצעהלונג האָט מיך געריהרט ביז טרעהען.

— איך דאַנק אייך, גוטער מענש. איהר זעצט אין מיר אַריין אַ בייע נשמה, אַ ניי האַרץ, איהר וועט מיך אָפּראַטעווען דערפון, אַז איך זאָל ווידער משוגע ווערען. די לעצטע צייטען דוכט זיך מיר אָפּט, אַז אָט אָט פערליר איך די געדאַנקען.

— זייט רוהיג פּאַניע גורעוויטש, בערוהיגט אייך, איך פערזיכער אייך נאָכאַמאָל אין מיין פריינדשאַפט צו אייך.

אין דעמזעלבען אויגענבליק ווען גורעוויטש האָט הינטער זיך פערמאַכט די טיר איז אַריינגע־קומען אידא.

— דו ביזט נישט קיין גוטער טשאַרל ,האָט אידא מיט אַ ברוגזער מינע געזאָגט, דו לאָזט מיך זיצען און פיהרסט אַזעלכע לאַנגע געשפּרעכען מיט דיינע קליענטען.

א, אידא ליבע, האָט טשאַרל זי שטאַרק גע־קושט ,דאָס איז געווען זעהר א אינטערעסאַנטער קליענט.

— און איך בין פאַר דיר נישט אינטערעסאַנט.

-- אויף אַ גאַנץ אַנדערען אופן טייערע מיינע, איבריגענס האָסטו זיך דאָך נישט געלאַנגווייליגט. איך האָב געהערט דו האָסט געשפּילט אויפ׳ן פּאַר־טעפּיאַן.

— איך טו דאָס זעהר זעלטען, אָבער היינט איז מיר עפּעס אַזוי טרויעריג געוואָרען כ׳האָב זיך, דער־מאָהנט אָן אַלטע צייטען, און זיך אוועקגעזעצט שפּילען אַלטע מעלאָדיעס.

— און איך האָב אויך היינט געהערט אַ טרויעריגע ערצעהלונג, איינע פון די ערצעהלונגען, ביי וועלכע דו ווערסט אַזוי אויפגערעגט, אַזוי שטאַרק אין כעס, איך, האָב געהערט אַ שרעקליכע מעשה וועגען אַ פּאָגראָם אין רוסלאַנד.

— אידאַ איז געווען אַ בילד שעהן מיידעל. איהר פיגור איז געווען ווי ביי אַ יונג גלייך סאָסנע בוימעל, שלאַנק און בויגיג. אַ רונדיגער קאָפּ, וועלכען ס׳האָבען געדעקט גאָלד־בלאָנדע געדיכטע האָהר, אַ צאַרט פּנים מיט סענטימענטאַלע שטרי־כען, אַ שביי־ווייסער האַלז און אַקסלען. אַ רעגו־לערען בוזעם און שעהנע הענד, די הויפּטזאַך וואָס האָט געררייצט ביי אידאן איז געווען איהר ווייבערישקייט. זי האָט געהאַט דעם אמת פרויען חן און צד־ציהונגס־כוח. אין יעדער געזעלשאַפט וואו אידא איז געקומען האָט זי זיך אַרויסגערוקט אויפ׳ן ערשטען פּלאַץ, נישט נאָר מיט איהר שעהנקייט, נאָר אויך מיט איהר בילדונג און חכמה.

אידא האָט פערפעקט גערעדט עטליכע שפּראַ־כען, האָט געהאַט, אַזעלטענע אָריענטאַציע און גע ווען שלאָג־פערטיג אין יעדען מאָמענט. זי איז קיינעם נישט שולדיג געבליבען קיין ענטפער און שטענדיג מיט טאַקט און חכמה. זי האָט זיך געהאַל־טען פאַר אַנ׳אמת׳ע פראַנצויזין, הגם זי האָט אין קיין שום הינזיכט גאָרנישט געהאַט קיין געמיינזאַ־מעס מיט עפּעס פראַנצויזישעס: נישט אין דער אויסערליכקייט און נישט אין כאַראַקטער. אידא האָט אָבער קיינמאָל נישט פערלייקענט, אַז זי שטאַמט פון יודען און אויף דעם פונקט איז זי גע־ווען זעהר עמפּינדליך, זי האָט שטודירט און גע־לייענט אַלץ וואָס האָט געהאַט אַ שייכות מיט יודען, הגם זי איז זעהר וועניג זיך צונויפגעקומען אין דער געזעלשאַפט פון יודען. זי האָט ביי יעדער געלעגענהייט פערטיידיגט יודען און געפּרעדיגט איהר מיינונג, אַז יודען זענען דאָס גרעסטע און ערהאַבענסטע פאָלק אין דער וועלט. צוליב די דאָ־זיגע מיינונגען איהרע האָט מען זעהר נישט גערן געזעהען אין די אַריסטאָקראַטישע קרייזען פון דער געזעלשאַפט, הגם זי איז געווען געניג רייך, אַז זי זאָל דאָרט אַהין קענען קומען, דער דעטעקטיוו טשאַרל ערליי האָט אידא בעקענט אין לאָנדאָן, וואו זי האָט געוואוינט אַ לאַנגע צייט און האָט זיך אין איהם פערליבט מיט איהר גאַנץ וועזען, מיט איהר גאַנצער סובטעלקייט, זי האָט זיך פערליבט נישט נאָר אין איהם, נאָר אויך אין זיין פאַך. זי האָט ליב געהאַט דאָס פאָרשען, זוכען, ענטדעקען געהיימנישען און אויפקנופּען פּלאָנטערען.

איצט איז זי געזעסען אויף דער שויס פון טשאַרלען איהם געקושט און געזאָגט מיט פאַר־וואָרף־

— טייערער טשאַרל, דו האָסט אַזוי וועניג צייט פאַר מיר, און איך ליב דיך דאָך אַזוי שטאַרק, אַזוי שטאַרק...

אידא האָט פערמאַכט די אויגען, איהר קאָפּ אָנגעלעהנט אויף טשאַרלס ברוסט און געהאַרט אויף זיינע לאַסקעס.

— אידא דו ביזט דאָך אינגאַנצען מיינע, דו דאַרפסט אויך פיהלען ווי שטאַרק איך האָב דיך ליב. אָבער אונזער פאַך, טייערע, אַזוי למשל האָב איך היינט בעקומען 2 ענינים צו ערלעדיגען וואָס וועלען מיך זעהר פיל מיה און צייט קאָסטען און עדרביי האָב איך ,דאַכט זיך, מיר געמאַכט אַ פּיקאַנטע ענטדעקונג.

— אמת, טשאַרל איך האָב שוין גאָר פערגעסען נאָך וואָס איך בין אַהערגעקומען. ... האָסט דאָך מיך גערופען וועגען עפּעס אַנ׳ענין. דו האָסט דאָך מיר געזאָגט וועגען עפּעס אַ מאָדנע בעגעגעניש וואָס דו האָסט היינט געהאַט.

— יאָ אמת אידא, איך וועל דיר באַלד אַלץ גענוי דערצעהלען, דער דעטעקטיוו האָט אַרויסגע־נומען זילבערשטיינס פאָטאָגראַפיע געוויזען אידאן און געפרעגט:

— דו ווייסט ווער דאָס איז?

אידא האָט זיך שטאַרק דערשראָקען, זי איז אויפגעשטאַנען פון איהר געליבטענס קניען און מיט פערוואונדערונג געפרעגט:

— צי ושע האָסטו געזעהען זילבערשטיינען צי ווייסט דו וואו ער איז?

— איך וועל דיר באַלד אַלץ דערצעהלען.

קאַפּיטעל 4

איינזאַמע סאָניע

סאָניע איז אַרויס פון קליניק אַ פערצווייפעלטע, צובראָכענע און איינזאַמע, מיט דער וואַ־ליזקע אין דער האַנד און מיט אַ טשעק אויף אַ גרעסערע סומע געלד אין טאַש האָט זי זיך אַרומגע־בלאָנקעט עטליכע שעה איבער די לאָדזשער גאַסען, אַליין נישט ווּיסענדיג נאָך, וואָס און וואוהין זי געהט.

— וואָס זאָל זי איצט טון? צו וועמען זאָל זי געהען? וועמען האָט זי אויף דעם גאַנצען ערד־באַלעם, אַז זי זאָל אַ וואָרט אַרויסרעדען, אַ טרייסט־וואָרט הערען פון אַ טרעהר אַ טרעהר לאָזען.

(פאָרזעצונג קומט).

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

זונטאג
10
כג
אייר תרצ"א

מאי
זון-אויפגאנג 3.53
זון-אונטערגאנג 7.09

א גרויסע אפערע מיט געפעלשטע בריף-מארקען

(—) אויף דער היגער פאסט האט א בעאמטער בעמערקט א פאלשע 25 גראשענדיגע מארקע אנגעקלעבט אויף א בריף. וועגען דעם האט ער צוויסען געטון דעם אויפזעהער. באלד האט מען אויך מודיע געווען דעם אויספארשונגס-מאכט און עס איז אוועק אנ'אויספארשונג.

אין רעזולטאט פון דער אויספארשונג האט זיך ארויסגעשטעלט, אז מען האט דא צוטון מיט אנ'אפערע, וואס איז אויסגעשפרייט איבער א סך שטעט און שטעטליך פון לאנד. עס זענען ערגיץ אויסגעארבייט געווארען פאלשע 25-גראשענדיגע בריף-מארקען, וואס זענען פערשפרייט געווארען איבערן גאנצען לאנד, אויך אין לאדז זענען די פאלשע מארקען מאסענווייז פערשפרייט געווארען.

ווייטער האט די אויספארשונג ארויסגעוויזען, אז די פאלשע מארקען זענען געקויפט געווארען ביי לאקאדיא טאפאלסקא, פיעטרקאווער 45, הערשזאן, נארוטאוויטש 42, זילבערבערג, נאוואמיעסקא 17, לינדבערג, פאמארסקא 25, זילבער, פאמארסקא 53, ראזענבערג, פיעטרקאווער 7 און פאנטש, וואוועלסקא 7.

אויף די אלע ערטער זענען אדורכגעפיהרט געווארען רעוויזיעס און מען האט דארט געפונען א גרעסערע צאהל פון די פאלשע בריף-מארקען, וועלכע זענען קאנפיסקירט געווארען און די סוחרים זענען ארעסטירט געווארען. די ארעסטירטע ווערען בעשולדיגט, אז זיי האבען געוואוסט וועגען דעם, אז די מארקע זענען פאלשע. ביי דער אויספארשונג האבען די ארעסטירטע ער?לערט, אז אומבעקאנטע פערזאנען האבען צו זיי אריינגעבראכט די מארקען און האבען בעצאהלט לויט'ן נאמינאלען פרייז. אבער וועגען דער פעלשונג האבען זיי נישט געוואוסט.

עס זענען ארעסטירט געווארען העכער 30 פערזאן. א טייל פון זיי זענען נאכ'ן פערהער, בעפרייט געווארען.

אין אנהויב האט פאליציי געמיינט, אז דאס פאבריקעל פון די פאלשע מארקען געפינט זיך אין לאדז. שפעטער האט זיך אבער ארויסגעשטעלט, אז אין לאדז האבען בלויז געארבייט, די פערשפרייטער, וועלכע האבען דא געהאט א גוטען אפזאץ-מארק.

לויט די תשובות וואס די היגע פאליציי האט בעקומען, איז צו זעהן, אז אויך אין ווארשא און אין א סך אנדערע שטעט האט מען זיך אויך שוין ארומגעזעהן, אז דארט זענען פערשפרייט געווארען די פאלשע מארקען, עס זענען דארט אויך שוין געמאכט געווארען ארעסטען און קאנפיסקאציעס פון פאלשע מארקען.

אינטערוויו פון דער האנדווערקער-קאמער
וועגען די צו הויכע אפשאצונגען פון אומזאץ

(2) אין צוזאמענהאנג דערמיט, וואס היי-יאהר זענען בעשטימט געווארען צו הויכע אפשאצונגען פון אומזאץ-שטייער ביי די האנדווערקער, האט די האנדווערקער-קאמער בעשלאסען צו רעאגירען דערויף דורכן שיקען א ספעציעלע דעלעגאציע קיין ווארשא צום פינאנץ-מיניסטעריום, כדי אנווייזען דארט אויף די עוולות לגבי דעם האנדווערקערטום אין דער היגער געגנט. אום דאס אדורכצופיהרען האט די האנדווערקער-קאמער דערוויל פונאנדערגעשיקט צו אלע צעכען א קוועסטיאנאריוש מיט די בעזונדערע רובריק פאר דער „אפשאצונג" און פאר דעם „פאקטישען אומזאץ" נאכ'ן צוריקבעקומען די דאזיגע קוועסטיאנאריושען נעמט די דעלעגאציע מיט דעם פארזיצער פון דער קאמער, ה' שוואנקאווסקי בראש אוועקפאהרען קיין ווארשא.

צוויי רעגולאציע-אפמאכען
איינער איז בעשטעטיגט; דאס בעשטעטיגען דעם צווייטען איז אבגעלייגט

דאס האנדעלס-געריכט האט אויף זיין נעכטיגער זיצונג בעשטעטיגט דעם אפמאך פון דער באנקראטירטער פירמע יצחק ראזענצווייג (קאלאניאל-האנדעל אויף נאווא-זאשעווסקא 20) מיט די בעלי-חובות, לויט וועלכען די חובות ווערען רעגולירט מיט 15 פראצ. אויסגעצאהלט 3 האלביאהריגע ראטעס, און אויך צוריקצוקערען איהם זיין סוחרישער ווירדע.

דאגעגען איז בעשלאסען געווארען אויפצוהאלטען זיך מיט'ן בעשטעטיגען דעם אפמאך פון משה יאנקל פיירשטיין (קאלאניאל-געוועלב, עלטער מארק 3) וועגען אנ'אפמאך מיט די בעלי-חובות אויף 20 פראצ. אויסגעצאהלט אין 3 יאהר ביז די צייטווייליגע סינדיקען וועלען צושטעלען גענויערע מאטעריאלען וועגען דעם באנקראט.

צוליב'ן פערשלעפען א פראצעס איז די סומע וואלאריזירט געווארען אויף 100 פראצ.

די פירמ, שעראדזקי און יודעלעוויטש איז שולדיג געווען אין יאהר 1919, דער פירמע „קאפעל גוטמאן און פערלבערג" 30171 מארק מיט 70 פעניג, דער בעל-חוב האט נישט בעצאהלט און די פירמע גוטמאן און פערלבערג האט איינגעקלאגט אין געריכט, דער בעל-חוב האט אבער מיט אלע מיטלען אפגעשלעפט דעם פראצעס און ווען סוף-כל-סוף איז שוין ארויסגעטראגען געווארען אנ-אורטייל, האט „שעראדזקי און יודעלעוויטש" די סומע ווייטער נישט בעצאהלט.

צוליב דעם האט די פירמע „קאפעל גוטמאן און פערלבערג" נאכאמאל איינגעקלאגט און פערלאנגט צו וואלאריזירען די סומע אויף גאנצע 100 פראצענט דאס הייסט אויף 5028 זל. מיט 62 גר, צוליב דעם וואס דער בעל-חוב האט נאך אלץ נישט בעצאהלט די צוגעפסקנטע סומע.

דאס געריכט האט טאקע צוגעפסקנט די וואלאריזאציע פון 100 פראצענט, דער בעל-חוב האט אפעלירט, אבער אויך דאס אפעלאציע-געריכט האט צוגעפסקנט פולע 100 פראצענט.

נישט אין ווילדען וואלד,
נאר כמעט, ווי אין א ווילדען וואלד

(2) נעכטען שפעט ביינאכט זענען אויף נאוואמיעיסקאווסקא 2 פערשווינען בעפאלען די פרויזאפיא פאפיעלארטשיק, וועלכע איז געגאנגען צו זיך א היים, און זי אזוי צו'מזיק'ט, אזוי צוהורג'ט אז מ'קען זי קוים דערקענען. זי האט בעת מעשה געמאכט גוואלדען, נאר קיינער האט נישט געהערט איהרע געשרייען אין דער פוסטע גאס. ערשט אין דערפריה, האט מען זי געפונען א פער'חלשטע אויפן ברוק, און אפגעפיהרט אין שפיטאל. פאליציי זוכט די אנפאלער.

אוועקגעפאלען פון הונגער

(2) פאגאטאוויע האט נעכטען ערטיילט ערשטע הילף און אוועקגעפיהרט אין דער שטאטישער זביארניע א געוויסע עלעאנארא יאשינסקא, וועלכע האט זיך ארומגעדרייט אין לאדז א לענגערע צייט אהן ארבייט, און איז אוועקגעפאלען פון הונגער אויף ווילטשאנסקא 163.

מ'וויל שוין מאכען נא-גוואלד...
צווינגט מען צו רעמאנטירען די הייזער

(א) די אדמיניסטראטיווע מאכט פיהרט דורך, כידוע, א סאניטארע לוסטראציע פון בעזונדערע הויפען, און קאנטראלירט גלייכצייטיג דעם מעמד פון די געביידעס. אין פיל פאלען ווערט די הויזווירטען בעפוילען צו דורכפיהרען פערשידענע אויס בעסערונגען און רעמאנטען. דערביי ווערען אויך אנגעוויזען טערמינען, ביז ווען די רעמאנטען דארפען דורכגעפיהרט ווערען. מחמת אבער אין אסך פאלען הערט מען די פעראָרדנונגען „ווי דעם קאטער" און די נישט רעמאנטירטע און אפגעפרישטע בנינים זענען אויך אין איינציגע פאלען בוי-פעליג ווערען די דויזווירטען צוגעצויגען צו פעראנטווארטליכקייט. חוץ מזה וועלען די רעמאנטען אדורכגעפיהרט ווערען דורכ'ן מאגיסטראט, און שפעטער וועט מען דארפען בעצאהלען מלאכה-געלד די טאטעס. און אפשר טאקי כפל-כפלים...

קרעדיטארען-פערזאמלונג פון דער לאדזער האנדעלס-באנק

(ב) אויף דעם 16 ד. ח. איז בעשטימט די ענדגילטיגע קרעדיטארען-פערזאמלונג פון דער באנקראטירטער לאדזער האנדעלס-באנק. דער טערמין וועט נישט אפגעלייגט ווערען. אויף דער דאזיגער פערזאמלונג קאנען זיך צושטעלען אלע בעלי-חובות פערזענליך, אדער דורך זייערע בעפולמעכטיגטע. דערביי מוזען נאר פארגעשטעלט ווערען ענטשפרעכענדע דאקומענטען, אז עס קומט זיי פון דער באנקראטירטער באנק. דער ענין ליקווידירען דעם באנקראט איז אונאפהענגיג פון דער קרעדיטארען-פערזאמלונג, וועלכע מוזען בעשטימען צייטווייליגע סינדיקען, וועלכע וועלען ארויסטרעטען אין געריכט מיט א פלאן פון בעפרידיגען די בעלי חובות, אזוי אז אויף דער נייער געריכט-סעסיע קאן בעשטימט ווערען דער פלאן און דער באנקראט קאן ליקווידירט ווערען.

וואהלען צום נייעם שטאט-ראט
וועלען פארקומען אין מיטען חודש אקטאבער

(ב) ווי מ'איינפארמירט איז פון מאסגעבענדע קרייזען איז די פראגע פון די שטאטראט-וואהלען אין לאדז א בעשטימטע זאך. זיי וועלען פארקומען אין סוף סעפטעמבער אדער מיטען אקטאבער אויפ'ן [illegible] פון קליינעם „ז[illegible]-זעצעק", וועלכע וועט אנגענומען ווערען דורכ'ן סיים ביז'ן סוף יוני, און דערנאך וועט תיכף ארויס די אויספיהר-פעראָרדנונג צום געזעץ, און די פעראָרדנונג וועגען די וואהלען אין ווארשא און לאדז.

PRYWATNE
Pogotowie Lekarskie
ZIELONA 6, tel. 123-33
tel. 123-33
tel. 123-33
וועט זיין טעטיג בייטאג און ביינאכט אן איבעררייס וועט קירצליך ערעפענט ווערען.

פאבאר פון יאהרגאנג 1910

(מ) מארגען, מאנטאג דעם 11 מאי, אי, דעם אכטען טאג פון אלגעמיינעם פאבאר דארפען זיך שטעלען:

פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 1
(זאקאנטנא 82)

מענער פון יאהרגאנג 1910, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון דריטען פאליציי-קאמיסאריאט, וועלכענס פאמיליען-נעמען עס הויבען זיך אן מיט די אותיות:

Kn ביז K l

פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 2
(אגראדאווא 34)

די, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 1-טען קאמיסאריאט, און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט די אותיות

Ś Sch Sz S R P

פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 3
(אל. קאשטשושקי 21)

די יונגעלייט פון יאהרגאנג 1909, קאט. B, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון דריטען קאמיסאריאט, און די פאמיליען נעמען זייערע זענען אויף

A B C D E F G H Ch I

בעמיהונגען פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער
וועגען דעם אינדוסטריע-שטייער פארן יאהר 1930

די לאדזער האנדעלס-און-אינדוסטריע-קאמער האט אינטערוועניערט אין דער לאדזער פינאנץ-קאמער וועגען דעם, אז אין בעזונדערע קרייזען איז די אפשאצונג פון אינדוסטריע-שטייער פאר'ן יאהר 1930 אויסגעפאלען העכער, ווי אין 1929. חוץ מזה בעמיהט זיך די האנדעלס-קאמער צו בעקענען די פינאנץ-מאכט מיט דער פאקטישער זאך-לאגע אין א גאנצע רייה בעזונדערע פאלען.

אפטייקען
היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: ק. לווינוועבער (פרייהייטס-פלאץ 2), הארטמאן (מלינארסקא 1), וו. ראנילעצקי (פיעטרקאווער 127), א. פערלמאן (ציגעל-גאס 32), י. צימער (וואולטשאנסקא 37), פ. יואוויטשיצקי (נאפיורקאווסקא 27).

דינסטאג א זיצונג פון שטאט-ראט

(מ) דינסטאג, דעם 12 מאי וועט אין זאל פון שטאט-ראט פארקומען די 13 און 14 שטאט-ראט-זיצונג (5-טע סעסיע)

קאנפיסקירט דעם „לאדזשאנין"

נעכטען איז קאנפיסקירט געווארען די צייטונג „לאדזשאנין" פאר אנ'ארטיקעל, וואס בעהאנדעלט קאנסטיטוציע-ענינים.

לאדזער יודישער קאמעראל-טעאטער
אלעע 1-טער מאי 2 (נייי רעמאנטירט)
דירעקטאר: דוד צעלמייסטער.
גאסטשפילן פון דוד הערמאן-טעאטער
מיט'ן אנטייל פון
יוסף קאמען
פרעמיער פון דער ווילנער טרופע
היינט, זונטאג, דעם 10. מאי, 9 א זייגער אווענד און די ווייטערע טעג
דער טויבער
דראמע אין 3 אקטען פון דוד בערגעלסאן.
אינסצעניזאציע און רעזשי: דוד הערמאן. מוזיק: פראפ. שפערבער.
דעקאראציעס און קאסטיומען: יוסף שליוויאק. אדמינ. לייטער: א. גאריעלאוו.
בילעטען צו בעקומען אין קאנדיטאריי פון ה' ראשגאלד (פיעטריקאווער 38)
און פון 6 א זייגער אווענד-אין דער קאסע פון טעאטער.

שוידערליכע טראגעדיע פון 3 יוד. מיידלעך

אלע דריי סמ׳ען זיך צוליב הונגער און נויט

אויף נאפיורקאווסקא גאס האט זיך פרייטאג ביינאכט אפגעשפילט א שטילע הארצרייסענדע טראגעדיע. דריי יונגע יודישע מיידלעך האבן געפרובט בעגעהן זעלבסטמארד. צום גליק זענען זיי צוליב דער שנעלער מעדיציבישער הילף אלע דריי אפגעראטעוועט געווארען.

אין איינעם פון די הייזער אויף נאפיורקאווסקא גאס וואוינען אלס סובלאקאטארען ביי דער פאמיליע ווייסמאן דריי מיידלעך: שרה לוסטערניק, הלה גרינשפאן און מייטעל וואלמאן.

לוסטערניק און וואלמאן זענען אויס א קליין שטעטעל נישט ווייט פון לאדז, גרינשפאן איז א קיילעכדיגע יתומה. אלע דריי האבן געארבייט אין דער פאבריק פון דער פירמע פ. אויף גייערס מארק. צוויי אלס שפולערין און איין שטאפערין, אלע דריי מיידליך האבן זיך שטארק בעפריינדעט און צוליב דעם וואס זיי האבן געוואוינט בעזונדער אלס סובלאקאטארקעס, האבן זיי בעשלאסען צו נעמען אלע איין צימער נאהענט פון דער פאבריק, כדי ס׳זאל זיי ביליגער קאסטען און ס׳זאל זיי היימליכער זיין. אזוי איז אוועק א לאנגע צייט, די מיידלעך האבן זעהר שלעכט פערדינט, אבער פונדעסטוועגען האבן זיי געלעבט. מיט א צייט צוריק האט זיך די פאבריק אפגעשטעלט און אלע 3 מיידלעך זענען צוזאמען מיט אלע אנדערע ארבייטער געקינדיגט געווארען, קיין שום בעמיהונגען צו בעקימען אנדערע ארבייט האט זיך קיין איינער פון די מיידלעך נישט איינגעגעבען. זיי האבן זיך אנגעבארגט, ווי נאר זיי האבן געקענט, אבער אלץ האט זיך געענדיגט. דער הונגער האט אנגעהויבען צו מאטערן, פאר דירה-געלד האט מען אנגעהויבען צו פייניגען, דער פרהלינג איז געקומען אין אין וואס א־ויסציגעהען, אפילו צו זוכען ארבייט איז נישט געווען.

די מיידליך זענען געווען אין פערצווייפלונג און זיי האבן פערטראכט א טייוואלישן פלאן. זיי האבן בעשלאסען אלע איינאיינעם צו בעגעהן גלייכצייטיג זעלבסטמארד. אויסצופיהרען דעם ווילדען פלאן האבן זיי אויסגעקליבען דעם פערגאנגענעם פרייטאג צו נאכטס. איינע פון די מיידלעך האט געקויפט א גרויסע דאזע זאלץ-זויערע און געבראכט אין צימער אריין. ביז 12 אזייגער זענען זיי געגאנגען שפאצירען, דאן זענען זיי געקומען אין שטוב, אנגעשריבען א געמיינזאמען בריף אין וועלכען זיי האבן זיך אלע אונטערגעשריבען, איינגענאמען 3 גלעזלעך זאלץ-זויערע און נאך א היסטערישען געוויין אויסגעטרונקען דעם סם.

דער לאקאטאר ווייסמאן, וועלכער איז אבער נאך נישט געשלאפען, האט דורך דער וואנד געהערט עפיס א פערדעכטיגען ווייגען און זיפצען, האט דעריבער בעשלאסען נאכצוזעהן אויב איינע פון זיינע סובלאקאטארקעס איז נישט אמאל קראנק, ווי נאר ער איז אבער אריין אין צימער, האט ער זיך גלייך אריענטירט וואס דא איז פארגעקומען, ער האט דערשפירט דעם ריח פון די זאלץ-זויער, געזעהען דעם בריף אויפ׳ן טיש און די פערקרימטע און פערוועהטיגטע געזיכטער פון די 3 מיידלעך.

ס׳איז גלייך אלארמירט געווארען די פאגאטאוויע, דער דאקטאר האט אנערקענט, אז אלע 3 זענען פערסמט, צום גליק האט מען דעם דאקטאר בעצייטענס ארויסגערופען און איהם איז געלונגען נאכ׳ן אדורכשווענקען די מאגענס אפצוראטעווען די דריי מענשליכע לעבענס.

דעם בריף וואס די זעלבסטמערדערינס האבן איבערגעלאזען האט געהאט פאלגענדען אינהאלט:

„מיר געזעגענען זיך מיט אונזער פאמיליע פריינד און בעקאנטע. דאס לעבען איז פאר אונז אזוי שרעקליך, אז מיר האבען בעשלאסען צו זוכען רוה ערגיץ אנדערשוואו, מיר בעטען אונז קובר צו זיין איינע נעבען די אנדערע“.

וואהל-מיטינגען

היינט זונטאג, 8 אווענד, וועט אין אייגענעם לאקאל (פאלודניאווא 4) פארקומען א וואהל-מיטינג וועגען די איצטיגע קהלה-וואהלען.

מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען די ערשטע קאנדידאטען דאזאר ר. האפמאן, און ראפמאן מ. פיין.

* * *

אין צוזאמענהאנג מיט׳ן אנהויב פון דער וואהל-אקציע צו דער יודישער קהלה ארדענט איין דער ציוניסטישער וואהל-קאמיטעט דעם קומענדיגען דאנערשטאג דעם פרשטען וואהל-מיטינג אין פילהארמאניע-זאל.

ווענען די אויפגאבען פון דער יודישער קהלה וועלען רעפערירען: דעפ. ד״ר זאנענבלאט, רעד. י. אונגער, לאווניק אלעקסא דער יאפע, מ. ח. רומקאווסקי, משה לימאן, אינזש. זשעלינסקי א. א.

מארש פון „סטזשעלצעס איז גאז-מאסקעס

(!) היינט 4 א זייגער נאכמיטאג וועט לאדז האבען זעהר א אריגינעלע דעמאנסטראציע. דורך דער פיעטריקאווער פלאץ וואלנאשטשי, פאמארסקא, און אנשטאט־אלעי, וועט פארקומען א מארש פון „סטזשעלצעס “אין גאז־מאסקעס. דער פלאץ וואל נאשטשי און אנשטאטס אלעי וועלען אויף אנ׳ערך פופצעהן מינוט אנגעפיהלט ווערען מיט אויטאדליכען גאז. אויף דער צייט וועט אפגעשטעלט ווערען דער טראמוואי און ראד־פערקעהר.

הארטנעקיגע פערשטאפונג

דיקדארם-קאטער, מאגען-פערשטאפונגען פאלגעסען קראנקהייטס-נעפיהל ווערען בעזייטיגט דורכן געברויך פון נאטירליכען ביטערוואסער

Franciszka Józefa

נעמענדיג מארגענס און אווענד צו איין קליין גלאז.

היינט — דער גרויסער מאטאציקליסטען = צוזאמענפאהר פון „בר-כוכבא“

(!) היינט קומט פאר דער גרויסער מאטאציקליסטען־צוזאמענפאהר פון פוילען, וועלכער איז ארגאניזירט געווארען דורך דעם לאדזער „בר־כוכבא“. מ׳רעכענט אז ס׳וועלען אנקומען איבער הונדערט מאטאציקליסטען, די מאשינען וועלען אנקומען צווישען 10 און 12 אויפ׳ן הויף פון „בר־כוכבא“ פיעטריקאווער 10.

2 א זייגער וועט פארקומען א דעפילאדע דורך פיעטריקאווער גאס ביז פלאץ וואלנאשטשי און צוריק, פינף א זייגער וועלען פונאנדערגעטיילט ווערען די פריזען.

פון דוד הערמאן-טעאטער

(אין ענגלישען זאל אל. 1-מאי 2)

היינט 9 א זייגער אווענד די זעהר אויסגענומענע פיעסע „דער טויבער“ פון דוד בערגעלסאן, מיט יוסף קאמען בראש. „דער טויבער“ איז געווארען דער שלאגען פון היינטיגען סעזאן אין לאדז און עס איז קיין חידוש נישט, ווייל דאס איז א מייסטערווערק פון שפיל און רעזשי.

מעלדונג

ארט. ארב. ארג. „פועלי אגודת ישראל“ לאדז. היינט זונטאג 8 אווענד ארדענט איין די פועלי אגודת ישראל אין זאל „נאוואטעה“ וואולטשאנסקא 5, א ל״ג בעומר אקאדעמיע מיט פאלגענדען פראגראם: ערעפנונג פרנס י. צעדערבוים, רעפעראטען דורך די ח״ח ד״ה זילבערשטיין, ד. באמאן, ל. שטשעקאץ, און י. שייער, שלוס דורך רעד. פ. לאנדבערג, רעציטאציעס געלייענט דורך ח׳ י. פיינער, דער פא״־כאר „רינה“ וועט אויספיהרען א רייע פערשידענע קאמפאזיציעס דערונטער דעם פא״י הימן „נישט פערצווייפלען“ אונטער דער ליטונג פון א. גאלדוואסער.

בילעטען צו בעקומען פון 5 נאכמ. ביים קאסע פון זאל. בעמ. פאר פרויען ספעציעל רעזערווירטע פלעצער.

3 2760

400.000 זל.
350 000 זל.
275.000 זל.
200.000 זל.
150.000 זל.
100.000 זל.

און א סך אנדערע אויף מיליאנען. מיליענען זלאטעס — אט דאס זענען אונזערע גרעסטע געווינסען, מיט וועלכע ס׳זענען בעשאנקען געווארען אונזערע שפילער!

דעריבער רופען מיר ווידער יעצט

אלע צו קויפען לאסען צו דער 1-טער קלאס פון דער 23. מלוכה-לאטעריע.

הויפט-געווינס
א מיליאן זלאטעס

יעדער צווייטער לאס געווינט.

23 פרעמיעס

די ציהונג קומט שוין פאר דעם 19-טען ד. ח.

פרייז פון 1/4 לאס — 10 זל.

די גליקליכסטע קאלעקטור אין פוילען

E. LICHTENSTEIN
ŁÓDŹ, Piotrkowska 11
Piotrkowska 72

אויסווערטיגע בעשטעלונגען שיקט מיר אדוים תיכף. קאנטא P.K.O. 64209

די פ רמע עקזיסטירט פון 1835 יאהר.

בעזייטיגט די גרויסע געפאהר

פון דער בוי-קאטאסטראפע אויף נאוומיעסקא גאס

(ענדע פון דער 1. זייט).

נישט וויסענדיג וואוהין, ווייל קיינער האט דאך פאר זיך נישט געהאט אנגעגרייט קיין וואוינונג. קודם כל

האט מען פון די בעדראהטע הייזער ארויסגעשיקט די קינדער און פרויען

און דער עולם האט געווארט וואס וועט ברענגען די נאהענטסטע שעה׳ן, צי וועט מען ווירקליך מוזען זיך ארויסציהען פון הויז.

דער אנהויב פון

אונטערהאלטען די פונדאמענטען און פון איבערבויען די ווענד

האבען געמוזט געמאכט ווערען מיט גרויס פארזיכטיגקייט און פאכמענישקייט, דער מינדעסטער פעהלער וואלט געקענט ברענגען צו קאטאסטראפאלע פאלגען, טאקע צוליב דעם, נעהמענדיג אין אכט די דראהענדע געפאהר, האט דער שטאטישער סטאראסטא דיכטאלעוויטש שוין דאנערשטאג גלייך אויפ׳ן ארט ארויסגעגעבען דרינגענדע פעראָרדנונגען ., קודם כל איז פעראָרדענט געווארען תיכף

אפצושטעלען דעם ראד און לאסט-פערקעהר

צווישען דער אגראדאווא און פאדזשעטשנא גאס, וואס שייך דער טראמוואי־בעוועגונג איז זי דערווייל נישט אפגעשטעלט געווארען בתנאי, אז זי טראמוואיען וועלען אויף דעם ארט געהען זעהר לאנגזאם, דער סטאראסטא האט נישט אפגעשטעלט דעם פערקעהר צוליב דעם, וואס דאס איז דער סאמע וויכטיגסטער אדער פון דער טראמוואי־קאמוניקאציע און קיין זייטיגע ליניעס איז אויף דעם ארט נישט פערהאן, דער שאדען פאר דער בעפעלקערונג אין פאל פון אפשטעלען די קאמוניקאציע וואלט געווען אהן א שיעור. כדי אפצוהיטען די דאזיגע פעראָרדנונגען זענען אוועקגעשטעלט געווארען גרעסערע פאליצײ־אפטיילונגען, וועלכע געפינען זיך דארט ביז׳ן איצטיגען מאמענט.

די הויזבעזיצער ווורובלעווסקי, גרושנער און בארנשטיין, זענען באלד גערופען געווארען אויפ׳ן ארט פון דער קאטאסטראפע און זיי איז פעראָרדענט געווארען, אז זיי זאלען זיך אויסוועהלען א בוי־פירמע וואס זאל זיך תיכף ומיד אונטערנעהמען אדורכצופיהרען אזא פעראנטווארטליכע ארבייט, די הויז־בעזיצער האבען ערקלערט זייער גרייטקייט צו טראגען די קאסטען פון ראטעווען זייערע הייזער זיי האבען אבער אויך גלייכצייטיג מיטגעטיילט, אז זיי בעזיצען נישט אזא סומע געלד וואס איז בויטיג דורכצופיהרען אזא גראנדיעזע ארבייט. צוליב דעם האט דער מאגיסטראט גלייך אויפ׳ן ארט בעשלאסען אדורכצופיהרען די ארבייט אויף זיין חשבון, די אויסגעלעגטע סומען וועלען שפעטער צוריקגעצאהלט ווערען דעם מאגיסטראט דורך די הויז־בעזיצער.

אויסצופיהרען די ארבייט האבען זיך געמאלדען 3 פירמען: געסטלער און סערנבאך, פאוועל האלץ (וואס האט אויסגעבויט דאס קרייז־געריכט) און י. טילער. נאך א קורצער בעראטונג איז בעשלאסען געווארען איבערצוגעבען די ארבייט דער פירמע י. טילער, שוין אין עטליכע מינוט נאכדעם, ווי ס׳איז בעקאנט געווארען ווען ס׳איז אנפערטרויט געווארען די ארבייט זענען אויפ׳ן ארט אנגעקומען די אייגענטימער פון דער פירמע י. טילער און א. שטיינשניידער, און די אינזשינירען קאוואלעווסקי און לינדער, אין א רעקארד־צייט איז צוגעשטעלט געווארען דאס גאנצע מאטעריאל און צוגעפיהרט ד יבויטיגע צאהל ארבייטען.

די בוי־אינספעקציע ביים מאגיסטראט איז געווען טעטיג דאנערשטאג א גאנצע נאכט, דארט האבען די אינזשינירען שפעט און דראוויץ פערטיג געמאכט די פלענער פון די בויטיגע ארבייטען.

באלד איז אנגעקומען א פעראָרדנונג אז פון אלע לאקאלען וואס ליגען נעבען דעם מיטעל־וואנד אין ביידע הייזער זאלען תיכף בעזייטיגט ווערען די לאקאטארען, דאס טיילווייזע אויסגאנגען אויסליידיגען און פערזיגלען די וואוינונגען איז פארגעקומען אונטער דער אנפיהרונג פון קאמיסאר נאוויצקי.

ס׳זענען עוואקוירט געווארען

פאלגענדע לאקאטארען פון נאוומיעסקא 28 — פארטער: פישאף און לענטשיצקי, מייערספעלד, פלעווניצקי, אויפ׳ן ערשטען שטאק — די וואוינונגען פון יעקב ווארשאווסקי און פייוועל בארנשטיין, צווייטער שטאק — שמואל כענטשינסקי. דריטער שטאק — נתן הערשבערג און מענדעל גלוכי.

אין הויז נומער 30־32: דאס וויין־געשעפט מענדעל בארנשטיין ("בארווין"), און דאס געשעפט פון חנן מענדראווסקי, אויפ׳ן ערשטען שטאק — די וואוינונג פון מענדעל בארנשטיין. צווייטען שטאק — לייב שארפשטיין און יעקב ביימאן, דריטען שטאק — משה אראנאוויטש, יוסף קיווריס, יצחק בענדער, לייב טישלער, א חוץ דעם זענען פערזיגעלט געווארען אלע בוידעמס און קעלערען. גרויס שוועריגקייטען האבען ארויסגערופען דאס אויסרייניגען די קעלערן פון דער פירמע „בארווין“ דארט האבען זיך געפונען די גרויסע פעסער און דייזשעס, אין וועלכע ס׳געהען אריין טויזענדער ליטער וויין. ס׳איז אבער נישט געווען קיין צייט אויף באכצוטראכטען און דאס אויסרוימען איז פארגעקומען פערהעלטנישמעסיג אין ארדנונג.

די פאניק איז נאר געווען זעהר גרויס ביי די לאקאטארען,

וועלכע האבען זיך געמוזט ארויסציהען, זיי זענען רואינירט געווארען. ס׳פערשטעהט זיך, אז ס׳האט נישט געקענט זיין קיין רייד פון מיטנעהמען אלץ, די שווערע מעבעל־שטיק און אנדערע זאכען זענען געבליבען אין די וואוינונגען, מ׳האט נאר מיטגענומען דאס נויטיגסטע, די וואס האבען נאך געהאט וואו באלד אריינצוגעהען צו א משפחה איז געווען האלבע צרות. די אנדערע האט מען צוגעזאגט פון מאגיסטראט, אז מ׳וועט זיי געבען אנ׳ארט וואו צו פערבלייבען ביז די בוי־ארבייטען וועלען אדורכגעפיהרט ווערען.

די שנעלע און ענערגישע אקציע האט געהאט ערפאלג און היינטווארשיינליך איז שוין

די קאטאסטראפע. וועלכע האט געקענט ברענגען צעהנדליגער מענשליכע קרבנות שוין אויסגעמיטען געווארען

פרייטאג האבען זיך שוין אנגעהויבען די ארבייטען אין גאנצען פערנעהם. די פראנט־וואנט, באלקאנען און קעלערען פון ביידע הייזער, זענען שוין אונטערגעשפארט געווארען מיט סלופעס, עטליכע מעטער לאנג. די גאנצע ארבייט קומט פאר אונטער דער אויפזיכט פון עטליכע אינזשינירען און ה׳ י. טילער. ווי ס׳ווייזט זיך ארויס

איז די געפאהר געווען נאך גרעסער ווי מ׳האט גערעכענט

די פראנט־וואנד פון די הייזער האלט זיך שוין נישט אינגאנצען אין די נעבען־ווענד, ווען דער פונדאמענט וואלט ווייטער געזונקען וואלט די גאנצע פראנט־וואנד איינגעפאלען אויף דער נאוואמיעסקא גאס ארויס.

פרייטאג איז אויפ׳ן ארט פון געשעהעניש געווען דער שטאט־פרעזידענט זשעמיענצקי, און שטאטישער סטאראסטא דיכטאלעוויטש, וועלכע האבען נאכקאנטראלירט, צי ס׳זענען אדורכגעפיהרט געווארען די פעראָרדנונגען פון דער טעכנישער קאמיסיע און צי ס׳זענען נישט אין געפאהר קיין מענשליכע לעבענס.

נעכטען, שבת תאינדערפריה איז פארגעקומען א גרויסע בעראטונג אין וועלכער ס׳האבען אנטייל גענומען אינזש. שפער, ארכיט. אינזש. פראוויק, אינזש. עוואלד, אינזש. קאוואלעווסקי, און די איבהאבער פון דער בוי־פירמע טילער און שטיינשניידער.

ס׳איז בעשלאסען געווארען אלע ביז־איצטיגע פעראָרדנונגען צו לאזען אין קראפט, די ארבייטען צו פיהרען בייטאג און ביינאכט אהן אויפהער און אויך זונטאג. ווייטער איז בעשלאסען געווארען, אז כדי צו פערזיכערען דאס לעבען פון די מענשען, וואס ארבייטען ביים אפראטעווען די הייזער, זאל מען פונאנדערווארפען גרויסע טיילען פון די אויבערשטע שטאקען אין ביידע הייזער וואס קען ביי דער ארבייט אליין זיך איינרייסען און ברענגען קרבנות צווישען די ארבייטער, צוליב דער דאזיגער פעראָרדנונג איז מעגליך, אז מען וועט דארפען עוואקואירען נאך עטליכע לאקאטארען.

ווי מיר האבען שוין געשריבען זאמלען זיך אויפ׳ן ארט פון דער קאטאסטראפע הונדערטער און טויזענדער נייגעריגע. צוליב דעם וואס ס׳איז געקומען צו די דאנערשטאגדיגע בעדויערנסווערטע געשלעגען וואלט כדאי געווען אז מ׳זאל אהין נישט געהען, כדי נישט צו שטערען דעם נארמאלען גאנג פון די ארבייטען.

ביליגע וואך פון פאלגענדע ארטיקלען:

גלאז און געשירען

גלעזער	פון 0.12
טעצלעך	פון 0.13
צוקער-ביקסען	פון 0.80
ציטרין-ביקסען	פון 0.55
אש-בעכער	פון 0.60
עמאליען-טעפלעך	פון 0.55
עמאלירטע טעפ	פון 1.20
אייזערנע פאטעלניעס	פון 0.95
קאווע-מיהלען	פון 4.05
טערמאסען (ווארם-פלאשען)	פון 3.80
ניקלענע פלעט-אייזענס מיט 2 בעלצען	פון 10.—

מענער-זייגערלעך	פון 4.50
דאמען-זייגערלעך	פון 11.50
וועק-זייגערס	פון 9.80
וואנד-זייגערס	פון 8.50

קרעל אין גרויסן אויסוואהל	פון 1.50
גאלדפינגערלעך 14 קאראט	פון 12.—
אלפאקע-ציגארן-טאשן	פון 6.50
זילבערנע ציגארן-טאשן	פון 32.—

דער אויספערקויף
פון שטריק און שקארפעטעד
דויערט ווייטער
צו בעדייטענד פערקלענערטע פרייזען.

ראוועדן (גרויסער אויסוואהל)

שאסיי-ראווערען	פון 165.—
האלב-ווישפשיגאווע	פון 225.—
ווישפשיג. אויך-ציגלפל	פון 275.—

זעמטליכע טיילען צו ראוועדן
צו די נידריגסטע פרייזען

פארצעלאן

סערוויזען צו ווייסע קאווע	פון 12.50
סערוויזן צו שווארצע קאווע	פון 10.—
טיש-סערוויזען קאמפלעט	פון 52.—

גרויסער אויסוואהל
פון פאיאנס-געשירען

מוזיק-אינסטרומענטן

פידלען	פון 18.—
איטאל. מאנדאלינען	פון 22.—
איטאל. און טשעכישע גיטארען	פון 30.—
וואליוזן-פאטעפאנען 1 פעדערדיגע	פון 80.—
וואליוזן-פאטעפאנען 2 פעדערדיגע	פון 130.—
קאסטען-פאטעפאנען 1 פעדערדיגע	פון 125.—
קאסטען-פאטעפאנען 2 פעדערדיגע	פון 150.—
גראמאפאן-פליטען אין גרויסן אויסוואהל	פון 4.50
דעטעקטארען קאמפלעט	פון 33.50

KONSUM
PRZY „WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE" S.A.
ROKICIŃSKA 54. Dojazd Tramwajami 10 i 16

קראנקע און ליידענדע

ביי די ווייטסטע פערעלטערטע לונגען-קראנקהייטען (לונגען-טובערקולאז) הארץ, נערוועז, מאגען, גאל-קראנקהייטען, שטאף-וועקסעל, בלוט, הויט-וועגערישע-קראנקהייטען, רעוומאטיזם, ארטרעטיזם, פרויען-און קינדער קראנקהייטען צוקער-קראנקהייטען, און אין אלע פארפאלען פון נעווראסטעניע א.א.וו. ניט די מעגליכקייט פון א פולשטענדיגער געזונד-ווערען די נייע מעטאדע פון היילנאטורווי-סענשאפטליכען אינסטיטוט „Hydroterapja" Królewska Huta (Śląsk) ul. Kazimierska 3 Skrz. poczt. 61.

אויף אנטפער צולעגען פאסט-מארקעך, עצות און בראשורקעס שיקען מיר ארויס גענצליך בחנם.

השבת אבדה

ס'איז פערלוירען געווארען א וועקסעל אויף 100 זל. אויסגעשטעלט ה. גייטאן, נאוואמיעסקא 4 ארורע קרעל, קאמיענא 12, צאהלבאר 31.10/5 דער וועקסעל ווערט ערקלערט פאר אונגילטיג. אפצוגעבען געגען בעלוינונג קאמיענא 12 ביי ק רו ל

א ווארשעווער שניידערין

וואס זאל קענען שניידען ווארשט קען זיך מעלדען שרודמיעסקא 18 (פריהער צעגעלניאנא 17) ביי איינהארן טעל. 212-20.

ENGLISH

פאר אנפאנגער און פארט-געשריטענע. קאנווערסא-ציע, ליטעראטור צו צוגענגליכע פרייזען ערטיילט א פעהיגער פע-דאגאג. — אפערטען אין אדמיניסטר. פאר „Mir".

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
רענטגען-אינסטיטוט
און ערצליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגערזשער 17, טעל. 116-33

ד"ר גאלדשטיין-פאלאק אויגען-קראנקה. פון 2–1
ד"ר וויינבערג אינערן, הערץ און לונגען פון 1–2 און פון 6–7
ד"ר יוסטמאן נערוועז-קראנקה. פון 12–2
ד"ר סטופעל רענטגען פון 12–2 און 4–6
ד"ר פאפיערני פרויען- און געבורט-הילף פון $1-11^{1}/_{2}$
ד"ר מאנטאר כירורגישע קראנקה. פון 5–6
ד"ר ראקאווסקי נאז, האלז און אויערן-קר. פון 10–11, 2–3 און פון 6–7
ד"ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען פון 11–12 און פון 4–5
ד"ר רוזשאנער הויט- און געשלעכטס-קר. פון 1–2
נ. ראזעס צאהן-ארצט פון 9–1
א. גראדזענטשיק צאהן-ארצט פון 3–7

צאהן-טערדהיילונג, פלאמבירונגען, קראנען, מאסטען א.א.וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען א רענטגען-אינסטיטוט. — היילונג פון הויט-קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט רענטגען-שטראלען, פאר בעשטראלונג און דורכלייכטונג, קווארץ-לאמפען, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע

אלע מעגליכע אנאליזען.

אימפונגען געגען שארלאך (שקארלאטין).
די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.

וויזיטען איז שטאט.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.

באר פאר וועגערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאגישע און נערוועז-קראנקהייטן. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט ראסמעטיק.

— — טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. — —
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכם.
נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. —

וויזיט 3 זל.

Dr. med. H. Karaś
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
זגערזשער 16
נעמט אן פון 11 ביז 1 און פון 3 ביז 7 אווענד.

די איינדרוקען פון פערפלאסענעם פריהלינג וועלען גיך פערשווינדען. איהר קענט זיי אויפכאפען און לאנג בעהאלטען איינציג און אליין דורך

דעם פאטאגראפישען
◆◆ אפאראט ◆◆

די נייעסטע מאדעלען
דעמאנסטרירט די פירמע
J. MORGENSTERN
PIOTRKOWSKA 40
tel. 120-63.

מאשין-מצות

ווערט געבאקען אלע טאג פרישע און דינע ווי אויך מצה-מעהל. אייער-פערפעל און סוכארקעס לויט קארלסבאדער סיסטעם

מיר עמפעהלען צו יעדער צייט אונזערע גוט-בעקאנטע און פרישע געבעקסען פון אונזער

איבעראל בעוואוסטער צוקערביע

נ. ווייגבערג
38 פיעטריקאווער 38
:–: טעלעפאן 143-82. :–:

היינט און פאלגענדע טעג!
פראכטפוגער קלאנג-מייסטערווערק געשא-פען אויפ'ן גרונד פון הולטאישען לע-בען און ליבעס-אוואנטורעס פון מאג-נאטען פון דעם וואונדערשענעם לאנד — — פון כשוף'דיגען טאנגא — —

דער פרעהליכער מאדריד

ליבעס-ראמאנס פון א יונגען מארקיז מיט א פייער-פלאמענדיגער ליידענשאפטלי-כער סענצערקע .·. אין די הויפט-ראלען:

Ramon NOVARRO Dorotha JORDAN

אויסער'ן פראגראם:
פרעכטיגע קלאנג-צוגאבע
א.ג. „נידער מיט די מאקסובקעס"

אנהויב אין געוועהנליכע טעג 4.30 נאכמיטאג
שבת, זונטאג און יום-טוב 1 בייטאג
פאפולערע פרייזע.

צו ביליגע פרייזען,

וויכטיג פאר זומער-וואוינונגען
איך עמפפעהל דער ג' קונדשאפט א גרויסען אויסוואהל פון צוקער-ווארען, שאקאלאדען, גע-בעקס, זאפט, וואפלעס צו לאדעס פון אלע פירמען אויך פון אייגענער אויסארבייטונגען.
מ. ה. ווראבלעווסקי נאוואמיעסקא 21

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארם.
נעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Kino-Teatr **Spółdzielnia** 40 Sienkiewicza 40

אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה׳ צ. קאַנטאָר.

הײַנט און פאלגענדע טעג! גרעסטער פילם פון סעזאָן אין אַ נייער ליטעראַרישער בעאַרבייטונג א. נ.

„זוך א פרוי“ (cherche la femme)

אין די הויפּטראָלן: **Lucy Doraine i Alfons Fryland**

אנהויב פון די סעאַנסען אין געוו. טעג 4 נאכמ., שבת, זונטאָג און יום-טוב—2 בייטאָג. אויפ׳ן 1-טען סעאַנס זענען די פּרייזן פון אלע פּלעצער צו 40 גר. און 60 גר.

נעכסטער פּראָגראַם: „מיט אַטריט צו שאַנדע“ אין דער הויפּטראָלע: WERNER FEUTTERER

באַר „ALA ASCHINGER“ פּיעטריקאָווער 30, טעל. 205-91

גיט אַרויס פון הײַנטיגען טאָג געשמאַקע און פרישע **פריהשטיקן** און מילכיגע **אָווענדברויטן** אָווענדברויטן פון 5 גענג 1.75 זל., מיט פיש 2 זל. א חוץ דעם ווערט אַרויסגעגעבן די בעקאַנטע מיט זייער גוטסקייט פריהשטיקען, מיטאַגען און פליישיגע אָווענדברויטן צו פּערקלענערטע פּרייזען

מעבעל

אויפ׳ן איצטיגען סעזאָן

אין די פירמע פערזעהען מיט אַ גרויסען אויסוואַהל פון:

מעבעל

שלאָף-צימער, עס-צימער, קינדער-צימער א. אַז. וו. קאָמפּלעטע איינריכטונג, ווי אויך ענצעלנע שטיק

צוליב׳ן קריזיס זענען די פּרייזן רעדוצירט אויף 50%

אוז אויף די בעסטע בעדינגונגען עמפּפעהלט די גרעסטע און רעעלסטע פירמע אין לאָדז

MARKOWICZ i NASIELSKI PIOTRKOWSKA 6

TELEFON 149-71

פאַבריק: Południowa 10

◆ קומט און איבערצייגט אייך! ◆

זיכערע הילף און א רפואה

אהז א אפעראציע, אן בלוט, אהז א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף קילעם פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאָזט אייך נישט, ווייל דער הינקעל-בראָך ווערט גרויס ווי א מענשען-קאָפּ, אָדער אַזוי ווי א האָפּער-קאָז און עס פּאַלט אַראָפּ אין דעם בויך און דער קראַנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטערבליך. ספּעציעל גענענע הייל-באַנדאַזשען אויסגעצייכנעט גוט דורך גרויסע פּראָפעסאָרען מיט מיינע באַהאַנדלונג און פון דיימען פּראָפעסאָר דאָקטער בראַכורסקי בעזונטינע וזכער דעם שאָרעסטן און געפעהרליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס לײַמונגען מיט הייל-גאַרסעטען און אפּאַראַטען פאר פערקרימטע פיס און פלאַט-פיס ספּעציעלע אײַנלאַגען אין די שיך. קינסטליכע גענענע פיס און הענט, גומענע זאַקען פאר די גראָבע קראַנקע אָדערן.

עמפּפאַנגט פון 9 ביז 1 בײַטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָוונד.

אָרטאָפּעדישע אנשטאַלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,

tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאָס פערזענליכע ערשיינען פון די קראַנקע איז אַנ-בעדינגט נויטיג. דיפּלאָמען האָבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזי-טעטס-פּראָפעסאָרען: פּראָפ. ד״ר בעראַנטש, פּראָפ. דר. י. מאַ-רישלער, פּראָפ. ד״ר בר. קיפּלאַנאָווסקי און אויך אַנדערע.

מיר נעהמען אויך אָן פערזיכערטע פון דער קראַנקען-קאַסע.

דאַנקזאַגונג.

זייט 20 יאָהר האָב איך געליטען אויף בײדע זייטען אויף געשוויר-לעכץ, אויף וואָס כ׳בין געווען 2 מאָל אָפּערירט. הײַנט אָבער אַדאַנק דעם ה׳ י. ראַפּאָפּאָרט אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 10, פיהל איך מיך בײַם פולען לעבען, א דאַנק דעם פערלענגטען באַנדאַזש, וועלכער האָט מיר דערהאַלטען מיין געשמילעבען, פאר וואָס כ׳דריק איהם אויס מײַן הערציגסטע דאַנקבאַרקײַט.

Szulem Wallach.

טוך- און קאָרט-לאַגער Sz. MAROKO

לאָדז, נאַוואָמיעסקאַ 2,

פּראָנט, 1-טער שטאָק, טעל. 159-48

עמפּפעהלט צום פריהלינג- און זומער-סעזאָן אַ גרויסען אויסוואַהל פון די נײַעסטע און בעסטע דאַמען- און הערען-שטאָפען.

לאָזט נישט הפקר אייער פערמעגען

בעוואַרט איהר פערזאָן אויף זומער-וואוינונגען, קלינגט אָן טעלעפאָן **175-88**, וועט מען אײַך פערזיכערן אַח-ערע וואוינונגען, פאבריקען און געשעפטען פון פייער און גנבות צו זעהר צוגענגליכע בעדינגונגען.

אינספּעקטאָר פון נדן- און קאַפּיטאַל-פערזיכערונג

ח. פאנסקער, קאַמיעננאַ 9.

טעלעפאָן 175-88.

א שותף

מיט 3–4 טויזענד זל. צו אַנ׳איינגעפיהרט געשעפט, ס׳קען אויך זײַן נישט קיין פאַכמאַן ווערט געזוכט פון ואַפאַרט דער קאַפּיטאַל געזיכערט און מיט ריוח. אָפּפערטען אונטער „זיכער געשעפט“ אין אדמינ. פון דער צייטונג.

קינא-טעאַטער ZACHĘTA 26 זגערזשער 26

הײַנט און ווייטערע טעג!

גרויסער דאָפּעלטער שלאַגער-פּראָגראַם!

1) **די שלאַכט ביים סאם**

דראַמע פון די צייטען פון דער גרויסער וועלט-מלחמה.

2) **„פּאַטערליכע פערגעניגענס“**

פּרעכטיגע קאָמעדיע. ∴ אין די הויפּטראָלען:

LEW CODY i AILEN PRINGLE

אָנהויב פון די סעאַנסען: אין געוו. טעג 4 נאָכמ. שבת, זונטאָג און יום-טוב—12 בײַטאָג ∴ דער זאַל ווערט מעכאַניש ווענטילירט

יעדער איינציגער

האָט זיך איבערצייגט, אז פאר

מעבעל

דיוואַנעס, פעלצען, נייה-מאַשינען, גאַרדעראָבען או״וו צאָהלט די העכסטע פּרייזען

א. ווילצמאַן שענקעוויטש 23

טעלעפאָן 191-00.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען געניצט מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען.

וויכטיג פאר ווילע-בעזיצער און לעטניקעס

די לאַנג יעהריגע פאַבריק פון

שאַמאַט-אייוועז און קוכען

מ. נירענבערג

פּילסודסקיעגאָ (ווסכאָדניאַ) 50

מאַכט בעקאַנט דאָס זי בעזיצט אַ רייכען אויסוואַהל פון פערשידענע קוכען און אייוועז. און נעמט אויך אָן אלע אַרט אַרבייטען אויף די אַרומיגע זומער-וואוינונגען אלס צו קאָנקורענץ-פּרייזן.

מיט אַכטונג **מ. נירענבערג, ווסכאָדניאַ 50**

פּענסיאָנאַט „עלבינגער“ לאַסק

דער בעוואוסטער ערשטקלאַסיגער פּענסיאָנאַט „עלבינגער“ וועלכער איז אָפען אַ גאַנץ יאָהר, מאַכט בעקאַנט, אז עס איז שוין פערהאַן געסט אויפ׳ן זומער-סעזאָן. ס׳איז נאָך געבליבען צו פערדינגען אַ קליינע צאָהל צימערן מיט מיטאָגען. די צימערן זענען איינגעאָרדענט געוואָרען מיט בעזונדערע איינגענג.

בעמערקונג: אויפ׳ן היי-יעהריגען זומער-סעזאָן ווערט איינגע-אָרדענט עלעקטריש בעלייכטונג, ווי אויך טעלעפאָן. צוגענגליכע פּרייזען. אינפאָרמאַציעס אין לאָדז ביי ה׳ מ. צעדערבוים, ווסכאָדניאַ 65, טעל. 110-24, און ביי ת׳ עפּשטיין קאַמיעננאַ 1

Dr. med. W. Eychner

גינעקאָלאָג-אַקושער

זגערזשער 11

טעלעפאָן 134-72

נעמט אָן פון 2–3 נאָכמ.

און פון 7½–9 אָוונד.

Dr. Z. RAKOWSKI

פאר אוירען-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקהייטען

9 קאָנסטאַנטינער 9 טעלעפאָן 127-81

שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעמשניצע זגערזשער 17 פון 10 — 11 און פון 2 — 3

געלעגענהייטליך

איז פּרייזווירדיג צו פער-קויפען אַנ׳אייזערנע קאַסע-שראַנק 3/4 דיגע אין גוטען צושטאַנד

ציגעל-נאָם 7 וו. 4.

צו פערקויפען

אַ קאָנסערוואַטאָר צו לאָ-דעס און אַ שווייצאַרישע מאַשין אין אַ גוטען צו-שטאַנד. צו ערפאַהרען

באַזאַרנאַ 2

אין געוועלב.

וועכבעריז כירורגישע קליניק „SANATO“

אַגראַדאָוואַ 10, טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאַס

ערצטליכע אויפזיכט איבער דער מוטער און קינד

פרייזע פון געבורט

אין 2-טע קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס-מיטלען

200 זל.

אויגען-אָפּטיילונג פון ד״ר מעד. י. סראַוש

עמפּפאַנגס-שעה׳ן פון 1 בוז 2 נאָכמיטאָג.

כירורגישע אָפּטיילונג פון ד״ר מעד. ס. קאַנטאָר

עמפּפאַנגס-שעה׳ן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.

א בשורה טובה

פאר עלטערן, וואָס זייערע קינדער לערנען אין פאָווסעכנע שולען!

די לייטונג פון בעוואוסטען אָרטאָדאָקסישען נאָכ-מיטאָג-חדר פאר קינדער, וואָס לערנען אין פאָווסעכנע שולען, מאַכט בעקאַנט דאָס נאָך אַ ג׳ינדליכען רעמאָנט ווערט דאָס חדר פולשטענדיג רעאָרגאַניזירט און פערפולקאָמט אויף אלע געביטען פון לימודי קודש. ס׳ווערט געלערנט דורך מלמדים מיט ספּעציאַליסטען עברי, חומש, רש״י תנ״ך משניות גמרא אַ פּערב־עסער-טער קורס פאר העברעאיש (רעדען און שרייבען) אויך יודישע בריף זעלבסט צוזאַמענ-שטעלען. צוליב׳ן קריזיס הנחה, פּרייזען.

פלאַץ וואָלנאָשטשי (נייע שטאָט) 6

קווער אָפיצינע. איינשרייבען קען מען זיך טעגליך פון 2–7 אָוונד.

DOKTOR H. WOŁKOWYSKI

4 צעגעלניאַנאַ 4

פריהער צעגעלניאַנאַ 36) טעל. 216-90.

ספּעציאַל-אַרצט פאר הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער - שוועכע, אלע אַרט אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.

נעמט אָן פון 9 — 2 נאָכמ. און פון 5 — 9 אָוונד

פאַר דאַמען בעזונדערער וואַרטע-צימער.

Dr. med. N. ROZEN

צאָהן-כירורג

קראַנקהייטען פון ציינער, דויאָנספעס, גימען א.א.וו. ציינער-רעגולירונג, רענטגען-דיאַגנאָסטיק.

אַנדזשעיאַ 7, טעל. 216-57.

עמפּפאַנגס-שעהן, פון 3–7 נאָכמ.

אַבאָנעמענטס-פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט צושטעלען אַ היים; אויף דער פּראָווינץ 6 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד — 8 זל.

פאַר׳ן אינהאַלט און סטיל פון די אַנאָנסען איז די רעדאַקציע נישט פאַראַנטוואָרטליך... די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בײַטאָג און בײַנאַכט.

אַנאָנסען-פּרייז: פאַר׳ן טעקסט—18 גר. פאַר׳ן טעקסט און ערב יו״ט—24 גר. און דער מיט 8 שפּאַלטען

אין טעקסט—40 ... 60—

נאָכ׳ן טעקסט—12 ... 4 ... 18— ... 8

מינימום דער שטאַט 50 ... 100 ... טעלעפאָנען—10 גר.

Wydawnictwo „Najer Folksblat“, spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat“, Piotrkowska 21.